

T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Tezli Yüksek Lisans Programı

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİ DEĞER
YÖNELİMLERİNİN İNCELENMESİ**

Tolga MUTİ
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Barbaros Serdar ERDOĞAN

Burdur, 2023

T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Tezli Yüksek Lisans Programı

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİ DEĞER
YÖNELİMLERİNİN İNCELENMESİ**

Tolga MUTİ
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Barbaros Serdar ERDOĞAN

Burdur, 2023

**MAKÜ EĞİTİM
BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY FORMU

M.A.K.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun tarih ve sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından tarihinde tez savunma sınavı yapılan Tolga Muti'in "LİSE ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİ DEĞER YÖNELİMLERİNİN İNCELENMESİ" konulu tez çalışması Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE (TEZ DANIŞMANI) : Dr. Öğr. Barbaros Serdar ERDOĞAN

ÜYE : Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ŞAHİN

ÜYE : Dr. Öğr. Üyesi Doğukan Batur ALP GÜLŞEN

ONAY

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../.....
tarih ve
...../..... sayılı kararı.

İMZA / MÜHÜR

BİLDİRİM

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu taahhüt edip, tezimin kaynak göstermek koşuluyla aşağıda belirttiğim şekilde fotokopi ile çoğaltılmasına izin veriyorum.

[X] Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

[] Tezim/Raporum sadece Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

[] Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tolga MUTİ

Tarih

İmza

Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değer Yönelimlerinin İncelenmesi

(Yüksek Lisans Tezi)

Tolga MUTİ

ÖZ

Bu araştırmada, lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi değer yönelimlerine yönelik bir genel tarama yapılmış ve nicel araştırma modeli kullanılmıştır. Çalışmaya, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda eğitim gören 9., 10., 11. ve 12. sınıf öğrencileri arasından toplamda 455 öğrenci dahil edilmiştir. Öğrencilerin değer algılarını ölçmek için Kangalgil ve diğerleri (2021) tarafından geliştirilen "Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değerler Eğitimi Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizinde istatistik paket programları kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersi değerleri üzerinde yaş değişkeninin anlamlı bir etkisi olduğu görülmektedir. Yardımseverlik, öz denetim ve dostluk boyutlarında anlamlı değişimler bulunmuştur. Yardımseverlik boyutunda, 15 yaş grubu öğrencilerinin diğer yaş gruplarına göre daha düşük sayısal değerlere sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, sınıf düzeyinin öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersi değerleri üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu görülmektedir. Dostluk boyutunda, 9. sınıf öğrencilerinin 12. sınıf öğrencilerine göre daha düşük sayısal değerlere sahip olduğu belirlenmiştir. Anne eğitim düzeyinin öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersi değerleri üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu da araştırma sonuçlarına yansımıştır. Öz denetim boyutunda, ortaokul mezunu annelere ait sayısal değerlerin lisans mezunu annelere ait sayısal değerlerden anlamlı bir şekilde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular, lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi değer yönelimlerinin yaş, sınıf düzeyi ve anne eğitim düzeyi gibi faktörlerle ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu araştırmanın sonuçlarına dayanarak, gelecekte yapılacak araştırmaların bu faktörleri daha ayrıntılı bir şekilde incelemesi ve diğer değişkenlerle ilişkilerini anlamaya yönelik çalışmalar yapması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi ve Spor Dersi, Değer, Yardımseverlik, Öz Denetim, Dostluk.

Sayfa Adedi: 75

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Barbaros Serdar ERDOĞAN

Investigation of High School Students' Value Orientations in Physical Education and Sports Course

(Master Thesis)

Tolga MUTİ

ABSTRACT

In this study, a general survey was conducted on high school students' value orientations in physical education and sports lessons and quantitative research model was used. A total of 455 students from 9th, 10th, 11th and 12th grade students studying in schools affiliated to the Ministry of National Education were included in the study. "Physical Education and Sports Course Values Education Scale" developed by Kangalgil et al. (2021) was used to measure students' value perceptions. Statistical package programs were used to analyze the data. According to the results of the study, it is seen that age variable has a significant effect on students' values of physical education and sports course. Significant changes were found in the dimensions of benevolence, self-control and friendship. In the dimension of benevolence, it was determined that 15-year-old students had lower numerical values compared to other age groups. In addition, it is seen that grade level has a significant effect on students' values of physical education and sports lesson. In the friendship dimension, it was determined that 9th grade students had lower numerical values than 12th grade students. It was also reflected in the results of the study that the level of mother's education had a significant effect on students' physical education and sports course values. In the self-control dimension, it was determined that the numerical values of mothers who graduated from secondary school were significantly higher than the numerical values of mothers who graduated from undergraduate school. These findings show that high school students' value orientations in physical education and sports courses are related to factors such as age, grade level and mother's education level. Based on the results of this study, it can be suggested that future studies should examine these factors in more detail and conduct studies to understand their relationships with other variables.

Key Words: Benevolence, Friendship, Physical Education and Sports Lesson, Self-Control, Value.

Page Number: 75

Supervisor: Assoc. Barbaros Serdar ERDOĞAN

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimime başladığım ilk günden bugüne kadar her konuda desteğini ve yardımlarını esirgemeyen danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Barbaros Serdar ERDOĞAN' a, yüksek lisans eğitimim boyunca bana her türlü desteği sağlayan başta eşim Merve MUTİ olmak üzere, okul müdürüm Osman Şükrü BÖCE' ye, müdür yardımcısı Oğuz Kağan AVCI' ya, Sibel KILCI' ya ve Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi' nin kıymetli öğretim üyelerine teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM	i
ÖZ	ii
ABSTRACT.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
KISALTMALAR	vii
TABLolar DİZİNİ	viii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	2
1.2.1. Alt Problemler.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı	3
1.4. Araştırmanın Önemi	3
1.5. Sayıtlılar	4
1.6. Sınırlılıklar.....	4
BÖLÜM II.....	5
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Kuramsal Çerçeve	5
2.1.1. Beden Eğitimi ve Spor Kavramı.....	5
2.1.2. Beden Eğitim Ve Sporun Amaçları ve Yararları.	6
2.1.3. Beden Eğitimi ve Sporun Önemi.	7
2.1.4. Değer ve Değerler Eğitimi.....	8
2.1.5. Değerler Eğitiminin Önemi.	10
2.1.6. Değerler Eğitimi Yaklaşımları.....	11
2.1.6.1. Değer Aktarma Yaklaşımları.	11
2.1.6.2. Değer Geliştirme Yaklaşımları.	13
2.1.6.3. Bütüncül Değerler Eğitimi.	17
2.1.7. Değerler Eğitimi Zorlaştıran Faktörler	19
2.1.8. Değerler Eğitimi Programı.....	20
2.1.9. Değerler Eğitimi Yönergesi.	22
2.1.9.1. Amaç.	22

2.1.9.2. Dayanak.....	23
2.1.9.3. Beden Eğitimi ve Spor Dersi Programının Özel Amaçları.	24
2.2. İlgili Araştırmalar	25
BÖLÜM III	29
YÖNTEM.....	29
3.1. Araştırmanın Modeli	29
3.2. Evren ve Örneklem.....	29
3.3. Veri Toplama Araçları.....	30
3.4. Verilerin Analizi.....	30
BÖLÜM IV	32
BULGULAR VE YORUM.....	32
BÖLÜM V	42
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	42
5.1. Sonuç ve Tartışma	42
5.2. Öneriler.....	48
5.2.1. Öğrencilere Yönelik Öneriler.	48
5.2.2. Öğretmenlere Yönelik Öneriler.	49
KAYNAKLAR	51
EKLER.....	60
EK-1	61
ÖZGEÇMİŞ	63

KISALTMALAR

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

vd.: ve diğçerleri

TABLÖLAR DİZİNİ

<u>Tablolar</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Araştırma Ölçeği ve Alt Boyutlarının Güvenirlik Katsayıları (Cronbach Alfa (α)).....	31
Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	32
Tablo 3. Araştırma Ölçekleri Çarpıklık ve Basıklık Değerleri	33
Tablo 4. Araştırma Ölçeği Betimleyici İstatistik Sonuçları	34
Tablo 5. Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değerler Eğitimi Ölçeği Cinsiyet Değişkeni T Testi	34
Tablo 6. Beden Eğitimi Ve Spor Dersi Değerler Eğitimi Ölçeği Yaş Grupları Değişkeni Anova Analizi.....	35
Tablo 7. Beden Eğitimi Ve Spor Dersi Değerler Eğitimi Ölçeği Sınıf Düzeyi Değişkeni Anova Analizi.....	36
Tablo 8. Beden Eğitimi Ve Spor Dersi Değerler Eğitimi Ölçeği Sporcu Lisansına Sahip Olup Olmama Durumu T Testi	36
Tablo 9. Beden Eğitimi Ve Spor Dersi Değerler Eğitimi Ölçeği Anne Eğitim Değişkeni Anova Analizi.....	37
Tablo 10. Beden Eğitimi Ve Spor Dersi Değerler Eğitimi Ölçeği Baba Eğitim Değişkeni Anova Analizi.....	38
Tablo 11. Beden Eğitimi Ve Spor Dersi Değerler Eğitimi Ölçeği Beden Eğitimi Dersi Dışında Branş Değişkeni Anova Analizi	39
Tablo 12. Beden Eğitimi Ve Spor Dersi Değerler Eğitimi Ölçeği Korelasyon Analizi	41

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya temel teşkil eden problem durumu, problem cümlesi ve alt problemler ile araştırmanın amacı, önemi ve sınırlılıklarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Değer yönelimi, bir kişinin veya toplumun değerlere verdiği önemi ve bu değerler doğrultusunda davranışlarını belirlemesini ifade eder. Değerler, kişinin inançları, öncelikleri ve hedefleri üzerinde etkili olan kalıcı ve istikrarlı inanç sistemleridir. Değer yönelimi, bir kişinin veya toplumun değerlerine dayalı olarak hareket etme eğilimini yansıtır. Değerler, kişinin kendine, başkalarına, topluma ve dünyaya nasıl davranması gerektiği konusunda bir yol gösterici olarak hizmet eder. Örneğin, dürüstlük, adalet, sevgi, saygı, sorumluluk gibi değerler, bir kişinin davranışlarını belirlerken önemli bir rol oynar (Memiş ve Gedik, 2010). Değer yönelimi, bireyin davranışlarını etkilerken aynı zamanda onun kimlik ve kişilik yapısını da şekillendirir. Değerler, bireyin yaşam amaçlarını, tercihlerini ve kararlarını belirlemede rehberlik eder. Değerlere uygun davranmak, kişinin bireysel ve toplumsal iyilik hali için önemlidir (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000).

Toplum açısından değer yönelimi, ortak değerlere dayanan bir toplumsal uyumu teşvik eder. Toplumun değerlere dayalı bir yönelimi olduğunda, insanlar birlikte çalışma, yardımlaşma ve toplumsal sorumluluk gibi değerler üzerinde bir araya gelirler. Bu da toplumda dayanışma, barış ve istikrarın sağlanmasına yardımcı olur (Doğan, 2018). Değer yönelimi, eğitim sürecinde de önemli bir rol oynar. Değerler eğitimi, bireylere doğru değerleri tanıtmak, farkındalık ve anlayış geliştirmek, etik ve ahlaki sorumlulukları vurgulamak amacıyla yapılır. Değerlere yönelik eğitim, bireylerin topluma faydalı, etik değerlere uygun davranan ve insan ilişkilerinde daha pozitif bir şekilde etkileşimde bulunan bireyler olmalarını sağlar (Çalışkan ve Karademir, 2014).

Modern eğitim, değerler eğitimine yönelik artan bir ilgi gösterdiği ve çocuklara erken yaşlardan itibaren olumlu değerlerin aktarılması gerektiğini vurgulamaktadır. Aile, okul, iş ve arkadaş çevresi gibi çocuğun etkileşimde bulunduğu ortamların, değerlerin çocuğa aktarılmasında önemli bir rolü olduğunu belirtmektedir. Eğitim sadece bilişsel gelişim üzerinde odaklanmanın yeterli olmadığını anlamıştır çünkü değerler, insanların davranışlarını ve ilişkilerini yönlendiren temel unsurlardır. Değerler, kişilerin ve toplumun geleceğini etkiler ve olumlu bir toplum iklimi oluşturmak için önemlidir (Kenan, 2009).

Okullar, çocuklara değerlerin öğretildiği ve pekiştirildiği önemli bir ortamdır. Bu nedenle, okul programları değerler eğitimini içermeli ve öğrencilere etik, ahlaki ve sosyal değerleri öğretmelidir. Okul koordinatörlüğü, bu iletişimi sağlamak ve değerler eğitiminin etkili bir şekilde uygulanmasını koordine etmekle görevlidir. Aynı şekilde, aileler de çocuklara değerlerin aktarılmasında önemli bir rol oynar. Aile, çocuklara iyi örneklik yaparak değerleri modelleyebilir ve günlük yaşamda değerlere uygun davranışlar sergileyebilir. İş ve arkadaş çevresi de çocukların değerleri etkileyen diğer önemli faktörlerdir. Çocuklar, bu çevrelerde bulunan insanların davranışlarını ve değerlerini gözlemleyerek etkilenirler (Çankaya, 2014).

Çocuklar çevrelerindeki çeşitli etkileşimler ve deneyimler sonucunda tutumlar geliştirirler. Aile, öğretmenler, akranlar ve kitle iletişim araçları, çocukların değerleri, inançları ve davranışları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Tutumların geliştirilmesi ve değiştirilmesi sürecinde, bireylere açıklama, anlayış, deneyim ve etkileşim sağlayan çevresel faktörler önemlidir. Eğitim, iletişim, deneyimler ve toplumsal etkileşimler, tutumlar üzerinde etkili olabilir (Tavşancıl, 2018).

Beden Eğitimi ve Spor dersi, değer yönelimi açısından önemli bir rol oynar. Bu ders, öğrencilere değerlerin, etik kuralların ve sosyal normların spor ve fiziksel aktivite bağlamında nasıl uygulanacağını öğretir. Bu açıdan çalışmada lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi değer yönelimleri incelenmiştir.

1.2. Problem Cümlesi

Bu çalışmanın problem cümlesi “lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi değer yönelimlerini nasıldır?” olarak belirlenmiştir.

1.2.1. Alt problemler. Bu çalışmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değerler Eğitimi cinsiyete göre değişmekte midir?
2. Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değerler Eğitimi yaşa göre değişmekte midir?
3. Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değerler Eğitimi sınıf düzeyine göre değişmekte midir?
4. Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değerler Eğitimi sporcu lisansına sahip olup olmama durumuna göre değişmekte midir?
5. Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değerler Eğitimi anne eğitim değişkenine göre değişmekte midir?
6. Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değerler Eğitimi baba eğitim değişkenine göre değişmekte midir?
7. Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değerler Eğitimi ölçeği Beden eğitimi dersi dışında branş değişkenine göre değişmekte midir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi değer yönelimlerini incelemektir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Beden eğitimi ve spor dersleri, öğrencilerin fiziksel aktiviteye katılımını teşvik eden ve sağlıklı bir yaşam tarzını benimsemelerini destekleyen derslerdir. Bu derslerde, öğrencilere bedensel becerileri geliştirme, spor kurallarını öğrenme, takım çalışması becerilerini kazanma ve fiziksel uygunluğu artırma fırsatı sunulur. Beden eğitimi ve spor derslerinde değer yönelimi, öğrencilere sağlıklı yaşam tarzını benimsemeleri, fair play (centilmence oyun), liderlik, takım çalışması, öz disiplin, hedef belirleme ve başarı gibi değerleri öğretmeyi içerir. Bu derslerde, öğrencilerin sağlıklı rekabeti deneyimlemeleri, kendilerini sınama ve kişisel gelişim hedeflerine ulaşma fırsatı bulmaları önemlidir. Değer yönelimi, öğrencilere etik değerleri, dürüstlüğü, adaleti, saygıyı ve empatiyi öğretmeyi içerir. Beden eğitimi ve spor dersleri, öğrencilerin bu değerleri uygulayabilecekleri bir ortam sağlayarak, toplumsal sorumluluk bilincini

geliştirmelerine yardımcı olur. Bu nedenle çalışmanın alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5. Sayıtlar

Çalışma öncesinde gereken izinler alınmıştır. Lise öğrencilerinin çalışmaya katılmadan önce gönüllü olarak ve kendi istekleri dâhilinde katılmışlardır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu çalışma;

- Çalışmada kullanılan kaynaklarla,
- Çalışmada kullanılan ölçek sorularıyla ve
- MEB'e bağlı okullarda eğitim ve öğretimine devam eden lise öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde araştırmanın konusu ile ilgili literatür bilgisi taranarak araştırmanın kuramsal çerçevesi oluşturulmuştur.

2.1.1. Beden eğitimi ve spor kavramı. Beden eğitimi, insanların fiziksel aktiviteye katılmalarını, sağlıklı bir yaşam tarzı geliştirmelerini ve spor yaparak sağlıklı bir beden ve zihin geliştirmelerini teşvik eden bir öğretim disiplini (Çelik ve Pulur, 2011). Beden eğitimi genellikle okullarda veya üniversitelerde bir ders olarak sunulur ve öğrencilere, bedenlerinin gelişimini ve bakımını sağlamak için farklı spor aktiviteleri, egzersizler ve oyunlar öğretir. Beden eğitimi, öğrencilerin fiziksel yeteneklerini artırmalarına, motor becerilerini geliştirmelerine ve daha sağlıklı bir yaşam tarzı benimsemelerine yardımcı olabilir. Ayrıca öğrencilerin takım çalışması, liderlik, sorumluluk alma ve özgüven kazanmalarına da yardımcı olabilir. Beden eğitimi öğretmenleri, öğrencilerin performanslarını izlemek ve değerlendirmek için farklı yöntemler kullanırlar. Öğrencilerin fiziksel aktiviteye katılımı, spor salonu ve saha çalışmalarındaki davranışları ve genel sağlık durumları gibi faktörler, değerlendirmelerinde dikkate alınır (Karaman, 2019).

Spor kelimesi, düzenli fiziksel aktiviteleri ifade eder. Bu aktiviteler genellikle beden sağlığını korumak, geliştirmek ve formda kalmak amacıyla yapılır. Filiz (2010) sporu, kurallara göre bireysel veya takım müsabakaları veya sosyal faaliyetler olarak tanımlamaktadır (Zülkadiroğlu vd., 2007). Sporun çeşitleri arasında koşu, yüzme, bisiklet sürme, futbol, basketbol, voleybol, tenis, jimnastik, fitness gibi aktiviteler yer alır. Sporun sağlığa pek çok faydası vardır. Düzenli spor yapmak kalp sağlığını, bağışıklık sistemi fonksiyonunu, kemik sağlığını ve kas kütlesini artırır. Ayrıca stresi azaltır, enerji seviyesini yükseltir ve genel yaşam kalitesini artırır. Spor aynı zamanda, insanların kendilerini keşfetmelerine, özgüvenlerinin artmasına,

disiplin kazanmalarına, liderlik yeteneklerini geliştirmelerine, takım çalışması becerilerini geliştirmelerine ve sosyal etkileşimlerini artırmalarına da yardımcı olabilir (Gömez ve Delgado, 2011).

Beden eğitimi ve spor, birbirine yakın ancak farklı kavramlardır. Beden eğitimi, insanların fiziksel aktiviteye katılmalarını teşvik eden bir öğretim disiplini. Beden eğitimi dersleri genellikle okullarda veya üniversitelerde verilir ve öğrencilere sağlıklı bir yaşam tarzı için spor yapmanın önemi öğretilir. Spor ise, beden eğitiminin bir parçası olarak ya da kişisel bir faaliyet olarak yapılan düzenli fiziksel aktivitelerdir. Spor, birçok farklı formda gelir, örneğin koşu, yüzme, futbol, basketbol, tenis ve daha birçok aktiviteyi kapsar (Keleş ve Yoncalık, 2019). Beden eğitimi, öğrencilere spor yapmanın önemini öğretirken aynı zamanda farklı spor dallarının temellerini de öğretir. Spor yaparak sağlıklı bir beden ve zihin geliştirmek, takım çalışması becerileri kazanmak ve özgüven geliştirmek gibi faydalar sağlar (Saygılı vd., 2015). Beden eğitimi ve spor, insanların sağlıklı bir yaşam tarzı benimsemelerine yardımcı olur. Bu nedenle, okullarda beden eğitimi dersleri sunmak ve insanları spor yapmaya teşvik etmek önemlidir.

2.1.2. Beden eğitim ve sporun amaçları ve yararları. Beden eğitimi ve sporun amaçları ve yararları şunlardır:

Amaçları (Karabulut, 2018; Canlı ve Günay, 2016; MEB, 2018):

- Fiziksel becerilerin geliştirilmesi: Beden eğitimi ve spor, insanların fiziksel becerilerini geliştirerek vücut kontrolünü, koordinasyonu, esnekliği, kuvveti ve dayanıklılığı artırır.
- Sağlık ve refahın artırılması: Düzenli olarak yapılan spor aktiviteleri, kalp sağlığını ve bağışıklık sistemi fonksiyonlarını artırır, stresi azaltır, enerji seviyelerini yükseltir, genel yaşam kalitesini artırır ve kronik hastalık risklerini azaltır.
- Sosyal becerilerin geliştirilmesi: Beden eğitimi ve spor, takım çalışması, liderlik becerileri, işbirliği ve iletişim becerileri gibi sosyal becerilerin geliştirilmesine yardımcı olur.

Yararları (Özdenk, 2015; Özdenk, 2018; MEB, 2018):

- Fiziksel sağlık: Beden eğitimi ve spor, vücutun fiziksel sağlığını iyileştirir, obezite ve diğer kronik hastalıkların önlenmesine yardımcı olur.
- Zihinsel sağlık: Spor yapmak, stresi azaltır, ruh hali ve özgüveni artırır, zihinsel sağlığı iyileştirir ve depresyon gibi ruhsal sorunlarla mücadele etmeye yardımcı olabilir.
- Sosyal faydalar: Beden eğitimi ve spor, takım çalışması ve liderlik becerileri geliştirerek, sosyal etkileşimleri ve ilişkileri artırır.
- Özgüven ve kişisel gelişim: Beden eğitimi ve spor, özgüven ve kişisel gelişimi artırır, kendini keşfetme fırsatı sağlar ve öğrencilerin kendilerine güven duymalarına ve kendi potansiyellerini keşfetmelerine yardımcı olur.
- Toplumsal faydalar: Spor, toplumda birlik, dayanışma ve paylaşma gibi değerleri teşvik eder ve toplumun daha sağlıklı ve mutlu bir toplum olmasına yardımcı olur.

2.1.3. Beden eğitimi ve sporun önemi. Teknolojinin yaşam biçimini değiştirdiği ve strese bağlı rahatsızlıklara neden olduğu görülmektedir. Bu bakımdan spor, bireyin bu zorlukla karşılaştığında yaratıcı doğasına en uygun biçimde hareket etmesini sağlayarak; stresten arınmış bir atmosfer yaratmaktadır. Günümüzde toplumlar, gelecek nesilleri bedenlen, zihnen ve ruhen daha sağlıklı ve güçlü yetiştirmek için egzersiz ve sporu genel eğitimin önemli bir parçası ve birçok yönden birbirinin tamamlayıcısı olarak görmektedirler. Bu nedenle devletlerin temel ilkelerinden biri de başta okullarda olmak üzere hayatın her aşamasında beden eğitimidir (Kılıç, 2021).

Modern eğitim anlayışının temel taşı, okul çağındaki öğrencilerin zihinsel, fiziksel ve duygusal olarak olabildiğince güçlü büyümelerini ve sosyal yaşama tam anlamıyla katılmalarını sağlamaktır. İlköğretim ve ortaöğretim öğrencileri etkinlik, enerji düzeyi ve boş zaman açısından oldukça önemli bir örneklemdir. Bu yaş grubunun sahip olduğu potansiyelin kanallıze edilmesi ve birçok zararlı yoldan korunması, uygunsuz sosyalleşmenin önlenmesi, stres düzeylerinin azaltılarak eğitimin yönetilmesi, bilginin arttırılması gibi kişisel ve toplumsal faydaların temellerini atmaktadır (Akgün ve İnan, 2010).

Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin de dersin öğrencilere katkısının farkında olmalı, spor konusunda farkındalık yaratmalı ve öğrencilere erken yaşta egzersiz alışkanlığı kazandırmaya çalışmalıdır (Yoncalık ve Orhan, 2016).

Alanyazı incelendiğinde beden eğitimi ve sporun önemi aşağıdaki gibi özetlenmektedir:

- Fiziksel sağlık: Beden eğitimi ve spor, insanların fiziksel sağlıklarını geliştirir, obezite, kalp hastalığı, diyabet, hipertansiyon ve diğer kronik hastalıkların riskini azaltır (Maddi, 2004; Saçaklı, 2013).
- Zihinsel sağlık: Düzenli olarak yapılan spor aktiviteleri, stresi azaltır, depresyonu önler ve genel zihinsel sağlığı iyileştirir (Yetim, 2011; İmamoğlu, 2011).
- Sosyal beceriler: Beden eğitimi ve spor, takım çalışması, işbirliği, liderlik ve iletişim becerileri gibi sosyal becerilerin geliştirilmesine yardımcı olur (Yalçın, 2006; MEB, 2018)
- Özgüven: Beden eğitimi ve spor, özgüvenin artmasına ve kişisel gelişime katkı sağlar (Erkol, 2015; Çağlayan, 2007).
- Disiplin: Spor, düzenli bir antrenman programı ve sporcu disiplini ile birlikte gelir (Özdenk, 2015; Yıldız ve Uslu, 2021).
- Dayanıklılık: Spor, dayanıklılık, kuvvet ve esneklik gibi fiziksel özelliklerin geliştirilmesine yardımcı olur (Saçaklı, 2013; Demirci, 2008).
- Eğlence: Spor yapmak, insanlara keyifli bir aktivite sunar ve zamanlarını verimli bir şekilde geçirmelerine yardımcı olur (Yetim, 2011; Yalçın ve Kazak, 2019).
- Toplumsal fayda: Beden eğitimi ve spor, toplumda birlik, dayanışma ve paylaşma gibi değerleri teşvik eder ve toplumun daha sağlıklı ve mutlu bir toplum olmasına yardımcı olur (Karabulut, 2018; İnal, 2003) .

Bu nedenlerden dolayı, beden eğitimi ve spor, bireylerin sağlıklı bir yaşam tarzı benimsemelerine yardımcı olur ve toplumun genel sağlığını, mutluluğunu ve refahını artırır.

2.1.4. Değer ve değerler eğitimi. Değer, bir nesnenin, bir kavramın veya bir davranışın önemli veya anlamlı olduğu düşünülen özelliklerini ifade eder. Değer, bir

şeyin ya da bir durumun, bireyler veya toplum tarafından arzulanan, takdir edilen veya kabul edilen özellikleriyle ilişkilendirilen anlamını taşır. Değerler, kişilerin inandığı, önemsedığı ve onlara rehberlik eden ilkelerdir. Bu değerler, kişinin davranışlarını ve kararlarını etkileyebilir. Değerler, toplumdan topluma ve kişiden kişiye değişebilir ve farklı kültürel, dini veya bireysel değer sistemlerine dayanabilir. Örneğin, dürüstlük, adalet, saygı, hoşgörü, sorumluluk, sadakat, empati gibi kavramlar değerlerin örnekleridir. Bu değerler, birçok toplumda olumlu ve arzulanan nitelikler olarak kabul edilir (Ulusoy ve Dilmaç, 2014).

Değerler, bireylerin hayatta hangi prensipler doğrultusunda hareket ettiğini ve bu değerlerin onların kimliklerini nasıl şekillendirdiğini yansıtabilir (Akbaş, 2008). Değerler, ahlaki, etik ve kişisel gelişim açısından önemli bir rol oynar. Değerler, bireylerin kararlarını, ilişkilerini, iş hayatını, toplumsal etkileşimlerini ve yaşamlarının genel yönünü etkileyebilir. Dolayısıyla, değerlere uygun hareket etmek, kişinin iç huzurunu ve toplumsal uyumunu sağlamaya yardımcı olabilir (Meydan, 2014).

Değerler eğitimi, bireylerin değerlerin bilincine varmalarını, değerleri anlamalarını ve bu değerlere uygun davranışları benimsemelerini sağlamak için yapılan bir eğitim sürecidir. Bu eğitim, bireylerin ahlaki değerleri, toplumsal sorumluluk, dürüstlük, hoşgörü, adalet, saygı gibi kavramları anlamalarını ve bu değerleri günlük yaşamlarında uygulamalarını hedefler (Topal, 2019). Değerler eğitimi genellikle okullarda veya aileler tarafından verilir, ancak toplumun diğer unsurları da bu sürece katkıda bulunabilir. Değerler eğitimi, çocukların küçük yaşlardan itibaren doğru ve yanlış arasındaki farkı öğrenmelerine yardımcı olurken, etik davranışları teşvik etmek ve olumlu değerleri benimsemek için çeşitli yöntemler kullanır (Kan, 2010).

Bu eğitim, bireylerin değerlerine dayalı kararlar vermelerini, başkalarına saygı göstermeyi, empati yapabilmeyi, adaletli olmayı, sorumluluk sahibi olmayı ve çevrelerine karşı duyarlı olmayı öğretmeyi amaçlar. Değerler eğitimi, bireylerin kişisel ve sosyal gelişimine katkıda bulunarak daha olumlu, ahlaki değerlere sahip ve topluma katkı sağlayan bireylerin yetişmesine yardımcı olur. Ayrıca teorik bilginin yanı sıra pratik uygulamalarla da desteklenir (Elbir ve Bağcı, 2013). Örneğin, tartışmalar, grup çalışmaları, rol oyunları ve gerçek yaşam senaryoları üzerinden değerlerin nasıl uygulanacağına dair deneyimler sunulur. Bu şekilde, bireyler

değerlerin soyut kavramlar olmadığını, gerçek hayatta nasıl kullanıldığını anlarlar (Yazıcı, 2006).

Değerler eğitimi, bireylerin daha bilinçli, ahlaki değerlere sahip ve topluma katkı sağlayan bireyler olarak yetişmelerini hedefler. Bu eğitim, bireylerin hayatlarında etik değerleri göz önünde bulundurarak daha olumlu kararlar vermelerine, ilişkilerinde daha sağlıklı iletişim kurmalarına ve topluma pozitif katkıda bulunmalarına yardımcı olur (Cihan, 2014).

2.1.5. Değerler eğitiminin önemi. Değerler eğitimi, bireylerin kişisel ve toplumsal gelişiminde önemli bir rol oynar. Değerler eğitiminin önemli olduğu bazı durumlar aşağıda özetlenmiştir (Kasapoğlu, 2013; Meydan, 2014; Güçlü, 2015; Berkant vd., 2014):

- **Ahlaki Gelişim:** Değerler eğitimi, bireylerin ahlaki değerleri tanımlarını, anlamalarını ve benimsemelerini sağlar. Ahlaki değerler, doğru ve yanlış arasındaki farkı anlamamızı ve etik davranışları benimsememizi sağlar. Değerler eğitimi, bireylere dürüstlük, adalet, saygı, sorumluluk gibi ahlaki değerleri öğretir ve bu değerlerin hayatlarına yansımaları teşvik eder.
- **Toplumsal Uyum:** Değerler, toplumun temelini oluşturur. Toplum içindeki bireylerin değerlerine uygun davranışları, toplumsal uyumu ve dayanışmayı sağlar. Değerler eğitimi, bireylerin toplumun değerlerini anlamalarını ve bu değerlere göre hareket etmelerini destekler. Böylece, insanlar arasında daha sağlıklı ilişkiler kurulur, çatışmalar azalır ve toplumun birlikte hareket etmesi sağlanır.
- **Karakter Gelişimi:** Değerler, bireylerin karakterini şekillendirir. Değerler eğitimi, bireylerin karakter özelliklerini olumlu yönde geliştirmelerine yardımcı olur. İyi bir karaktere sahip olmak, dürüst, adil, sorumluluk sahibi ve empatik olmayı içerir. Değerler eğitimi, bireylerin bu karakter özelliklerini benimsemelerini teşvik eder ve onları daha iyi insanlar olmaya yönlendirir.
- **Kişisel Gelişim:** Değerler eğitimi, bireylerin kişisel gelişimini destekler. Değerler, bireylerin kendi değerleri, inançları ve tutkuları doğrultusunda yaşamalarını sağlar. Değerler eğitimi, bireylerin kendilerini tanımlarını,

değerlerini belirlemelerini ve bu değerlere göre hedefler belirlemelerini sağlar. Bu da bireylerin kendilerini gerçekleştirmelerine, mutlu ve anlamlı bir yaşam sürmelerine yardımcı olur.

- Toplumsal Değişim: Değerler eğitimi, toplumsal değişimi teşvik eder. Değerler eğitimi almış bireyler, toplumun sorunlarına duyarlılık gösterir, adaleti savunurlar ve olumlu değişim için harekete geçebilirler.

2.1.6. Değerler eğitimi yaklaşımları.

2.1.6.1. Değer aktarma yaklaşımları. İdealist ahlak felsefesi, ahlakın insanlarda doğal ve evrensel olarak bulunan ortak bir nitelik olduğunu savunur. Ahlak, değişmeyen ortak ilkeler, kurallar ve yasalara sahiptir ve ortama, koşullara veya zamana bağlı olarak değişmez. Bu felsefi yaklaşım, ahlak eğitimi alanında değer aktarımına yönelik yaklaşımlara yansımıştır. Buna göre, insanlar doğru ve yanlış arasındaki ahlaki değerleri keşfetmek yerine, zaten var olan doğruları benimsemelidir. Bireyin kendine ait doğruları bulması beklenmez, çünkü doğru ve yanlış evrensel olarak belirlenmiştir ve insanların onları benimsemesi gerekmektedir. Ayrıca Bireyin toplumun hedef ve ihtiyaçlarının üzerinde olması ve hatta onları belirlemesi gerektiğine inanılır. Bireyin, toplumun değerlerine uyum sağlaması ve bu değerlere göre hareket etmesi önemlidir (Keskin, 2008). Bireyin kişisel hedefleri ve ihtiyaçları, toplumun hedef ve ihtiyaçlarından önce gelir. İdealist ahlak felsefesi, bireyin ahlaki değerleri öğrenmesini ve benimsemesini teşvik eden değer aktarımına yönelik yaklaşımları destekler. Bu yaklaşımlar, ahlaki değerlerin evrensel olarak geçerli olduğunu vurgular ve bireyleri toplumun değerlerine uymaya teşvik eder (Meydan, 2014).

Değer aktarma yaklaşımında öğrenciler, öğrenmek için seçtikleri değerleri kendileri belirlemezler. Bu yaklaşımda, eğitimciler veya yetişkinler tarafından belirlenen değerler, öğrenmenin amacı olarak öğrencilere sunulur ve öğrenciler bu değerleri öğrenirler. Öğrenciler, bu değerleri öğrenirken, onları benimsemesi ve uygulaması beklenir. Değer aktarma yaklaşımında, eğitimciler genellikle toplumun kabul ettiği ve önemsendiği değerleri seçer. Bu değerler, dürüstlük, adalet, saygı, sorumluluk gibi ahlaki değerler olabilir veya toplumun belirli ideolojik veya kültürel değerleri olabilir (Dikmen, 2014). Bu yaklaşımın temel fikri, değerlerin zaten var olduğu ve

öğrencilerin bu değerleri benimsemesi gerektiğidir. Öğrencilerin bu değerleri öğrenmeleri ve uygulamaları, toplumun normlarına uyum sağlamalarını ve ahlaki gelişimlerini desteklemeyi hedefler. Ancak, değer aktarma yaklaşımı eleştiriye açık olabilir, çünkü öğrencilerin kendi değerlerini keşfetme ve farklı perspektifleri değerlendirme fırsatı sınırlı olabilir. Bu nedenle, değer aktarma yaklaşımı genellikle diğer değer eğitimi yaklaşımlarıyla birlikte kullanılarak, öğrencilerin daha geniş bir değer yelpazesini anlamalarını sağlamak amacıyla dengelenir (Meydan, 2014).

Değer aktarma yaklaşımları genellikle geleneksel olarak okullarda sıkça kullanılan ve öğretmen merkezli yöntemleri içeren yaklaşımlardır. Bu yaklaşımlar, öğretmenin aktif bir rol oynadığı, öğrencilere değerleri öğretmek ve benimsetmek için belirli yöntemler kullandığı bir çerçeve sunar. Bu yaklaşımda, öğrencilere belirli değerler bir kural veya prensip olarak sunulur ve ardından öğretim stratejileri kullanılarak bu değerlerin benimsenmesi hedeflenir. Öğretmenler, değerlerin kabul edilmesini ve içselleştirilmesini sağlamak için çeşitli yöntemler kullanır. Anlatım, gösteriler, alıştırmalar-tekrar yapma, didaktik soru sorma gibi geleneksel öğretim yöntemleri bu yaklaşımın bir parçası olabilir. Öğretmenler, öğrencilerden belirli değerleri kabullenmelerini bekler ve bu değerleri kabullenmelerini sağlamak için öğretim yaşantıları oluşturur. Öğrencilere örnek olaylar sunulabilir, rol oyunları yapılabilir veya sınıf içi etkileşimlerle değerlerin anlaşılması ve benimsenmesi teşvik edilebilir (Dikmen, 2014).

Değer aktarma yaklaşımları, öğretmenin doğrudan kontrol ve rehberlik sağladığı bir yöntem olduğu için öğretmen merkezli olarak kabul edilir. Ancak, bu yaklaşımın eleştirildiği noktalardan biri, öğrencilerin katılımını ve etkileşimini sınırlandırabileceği ve sadece öğretmenin perspektifine dayandığıdır (Algur, 2009). Bu nedenle, değer eğitimi sürecinde çeşitli yaklaşımların kullanılması, öğrencilerin aktif katılımını teşvik etmek ve değerleri daha derinlemesine anlamalarını sağlamak için önemlidir. Öğrencilerin kendi düşüncelerini ifade etmelerine ve farklı perspektifleri keşfetmelerine olanak tanıyan etkileşimli yöntemler de değer eğitimi sürecinde dikkate alınmalıdır (Tahiroğlu ve Aktepe, 2015).

Literatürde değerlerin doğrudan öğretimi için genellikle iki yöntem ön plana çıkar (Meydan, 2014):

1. Değerlerin Telkini (Transmisyon): Bu yöntemde, değerler öğrencilere aktarılırken, öğretmen veya yetişkinlerin otoritesi ve etkisi ön plandadır. Değerlerin doğru olduğu ve kabul edilmesi gerektiği önceden belirlenmiştir. Öğretmenler, değerlerin önemini ve gerekliliğini açıklayarak, öğrencilere bu değerleri benimsemelerini ve uygulamalarını telkin ederler. Öğrencilerin, öğretmenin veya yetişkinlerin otoritesine itaat etmesi ve değerleri kabul etmesi beklenir.
2. Davranış Değiştirme Yöntemi: Bu yöntemde, değerlerin öğrenilmesi ve benimsenmesi, bireylerin davranışlarının değiştirilmesi yoluyla gerçekleştirilir. Öğrencilere değerlerin nasıl uygulanacağı, hangi davranışların değerlere uygun olduğu gösterilir. Bu yöntemde, öğrencilerin aktif katılımı teşvik edilir ve somut davranışlarla değerlerin içselleştirilmesi hedeflenir. Öğrencilere fırsatlar sunularak, değerleri günlük hayatta uygulama deneyimleri yaşatılır.

Bu iki yöntem, değerlerin doğrudan öğretiminde yaygın olarak kullanılan yaklaşımları temsil eder. Telkin yöntemi daha otoriter bir yaklaşım olup, değerleri öğretmenin otoritesine dayanırken, davranış değiştirme yöntemi daha katılımcı bir yaklaşım olup, öğrencilerin aktif katılımını teşvik eder ve değerleri somut davranışlarla benimsemeyi hedefler. Her iki yöntemin de avantajları ve dezavantajları bulunmaktadır ve değer eğitimi sürecinde tercih edilen yöntemler, amaçlara, hedef kitleye ve bağlamın özelliklerine bağlı olarak değişebilir (Meydan, 2014).

2.1.6.2. Değer geliştirme yaklaşımları. 1960' lardan sonra ortaya çıkan ve bireyin kendini tanıma, değerlerini keşfetme ve kendini gerçekleştirme sürecini vurgulayan yaklaşımlar, değerlerin bireyin özel yaşantısı ve tecrübeleri üzerinden geliştirilmesini hedefler. Bu yaklaşımlar genellikle hümanist psikoloji ve hümanist eğitim hareketlerinden kaynaklanır. Ayrıca, değerlerin tek tek bireylerin içsel deneyimleri ve yaşantılarıyla şekillendiğine inanır. Bireylerin değerlerini keşfetmeleri, kendi deneyimlerini ve iç seslerini dinlemeleri, kendilerini tanımaları ve değerler sistemlerini kurmaları teşvik edilir. Bu süreçte, bireyin kendi içsel motivasyonu ve kendini gerçekleştirme ihtiyacı önemli bir rol oynar (Meydan, 2014).

Bu yaklaşımlar, belli bir değerler demetinin bireye telkin edilmesini onaylamazlar. Onun yerine, değerlerin bireyin içsel gelişimi ve kendini gerçekleştirme süreciyle organik olarak ortaya çıkacağını savunurlar. Değerlerin kişisel deneyimler, düşünceler ve duygular üzerinden anlam kazandığına ve bireyin kendi değerlerini bulmasının önemli olduğuna inanılır. Burada bireylerin özgürleşme, kendini ifade etme ve kendi değerlerine uygun bir yaşam sürme yolunda desteklenmesini vurgular. Bireylerin kendi içsel kaynaklarına bağlanmaları ve kendilerini tanımaları, değerlerini şekillendirmeleri ve bunları hayata geçirmeleri önemlidir. Bireyin kendi değerlerine uygun olarak yaşamasının, ahlaki davranışın kazandırılmasında etkili olduğuna inanılır (Akbaş, 2008).

Ahlaki muhakeme, değer geliştirme sürecinde önemli bir rol oynayan bir yaklaşımdır. Ahlaki muhakeme, öğrencilerin ahlaki durumları analiz etme, ahlaki değerlendirme yapma ve ahlaki kararlar alma becerilerini geliştirmeyi hedefler. Ahlaki muhakeme, öğrencilerin ahlaki sorunları anlamalarına, farklı ahlaki perspektifleri değerlendirmelerine ve kendi değer sistemlerine uygun ahlaki kararlar almalarına yardımcı olur. Bu süreçte, öğrenciler ahlaki sorunların etik boyutlarını anlamaya çalışır, farklı değerlerin ve inançların çatıştığı durumları inceleyerek farklı ahlaki argümanları değerlendirir ve sonuçlarını düşünerek uygun bir ahlaki karar verme becerisi geliştirir (Meydan, 2014).

Ahlaki muhakeme, öğrencilerin eleştirel düşünme yeteneklerini kullanmalarını, empati kurmalarını ve farklı perspektifleri anlamalarını gerektirir. Öğrenciler, bir ahlaki durumu analiz ederken değerlerine dayalı olarak neden-sonuç ilişkilerini düşünmeli, etik ilkeleri ve normları değerlendirmeli ve bu değerlere dayalı olarak kararlarını savunmalıdır. Bu yaklaşım, öğrencilerin kendi değerlerini ve ahlaki tutumlarını sorgulama ve geliştirme fırsatı verir. Ahlaki muhakeme süreci, öğrencilerin ahlaki bilinçlerini artırır, değerlerini daha tutarlı bir şekilde uygulama becerisi kazanmalarını sağlar ve ahlaki sorumluluklarını anlamalarına yardımcı olur. Değer geliştirmede ahlaki muhakeme, öğrencilerin sadece dışarıdan telkin edilen değerlere değil, kendi içsel değer sistemlerine dayalı olarak ahlaki kararlar almalarını teşvik eder. Bu da öğrencilerin daha özgür, bağımsız düşünen ve etik açıdan bilinçli bireyler olarak yetişmelerini destekler (Meydan, 2014).

Ahlaki muhakeme yönteminin sınıfta uygulanması genellikle küçük gruplarla kısmen yapılandırılmış tartışmalar şeklinde gerçekleşir. Öğrencilere, ahlaki ikilemler içeren hikayeler sunulur ve küçük gruplar halinde bu hikayeler üzerinde "neden" ve "niçin" gibi sorularla tartışmalar yapmaları istenir. Bu yöntem, öğrencilerin birlikte düşünmelerini, farklı görüşleri dinlemelerini ve birbirlerine karşı argümanlar sunmalarını teşvik eder. Gruplar arasında farklı düşüncelerin ve perspektiflerin paylaşılması, ahlaki muhakeme sürecini zenginleştirir ve öğrencilerin farklı bakış açılarını anlamalarına yardımcı olur (Power ve Kohlberg, 2002). Öğretmenlerin bu süreci etkili bir şekilde yönetebilmeleri için, ahlaki gelişim kuramını ve yöntemin temel prensiplerini iyi bilmesi önemlidir. Karmaşık ahlaki gelişim kuramı, öğrencilerin ahlaki düşünce süreçlerini anlamak ve yönlendirmek için bir çerçeve sunar. Öğretmenlerin ayrıca grup müzakerelerini verimli hale getirebilmek ve öğrencilerin bireysel cevaplarını anlamak ve yorumlamak için iyi eğitilmiş olmaları gerekir. İyi bir eğitim almış öğretmenler, öğrencilerin tartışmalara katılımını teşvik edebilir, soruları yönlendirebilir, destekleyici bir ortam sağlayabilir ve öğrencilerin farklı düşüncelerini anlamaya çalışabilir. Bu şekilde, sınıfta ahlaki muhakeme yöntemini etkili bir şekilde sürdürmek, öğrencilerin ahlaki düşünme becerilerini ve değerlerini geliştirmelerine yardımcı olur. Öğrenciler, empati yapma, eleştirel düşünme, etik sorunları analiz etme ve ahlaki kararlar alma yeteneklerini güçlendirirken, öğretmenler de bu süreci destekleyerek öğrencilerin ahlaki gelişimine katkıda bulunurlar (Meydan, 2014).

Değer analizi, öğrencilere nasıl davranmaları gerektiği konusunda öğütler ve direktifler yerine, bilimsel araştırma metotları ve mantıklı düşünceyi kullanarak değerlere ilişkin problemleri analiz etmeyi amaçlar. Bu yaklaşımda, öğrencilerin değerlerle ilgili konularda bilimsel araştırma yapmaları teşvik edilir ve mantıklı düşünme becerilerini kullanarak karar vermelerine yardımcı olunur. Aynı zamanda öğrencilere, kendi değerlerini kavramsallaştırmaları ve çeşitli şekillerde ilişkilendirmek için mantıksal ve analitik süreçleri kullanmaları konusunda rehberlik edilir. Bu yaklaşımın amacı, öğrencilerin değerler konusunda düşünce ve karar verme becerilerini geliştirmektir. Öğrencilere, değerlerin karmaşıklığını anlamaları, farklı perspektifleri değerlendirmeleri ve eleştirel bir düşünce süreciyle kararlar almaları için fırsatlar sunulur. Değer analizi, öğrencilere kendilerini ve çevrelerini anlamaları, değerlerini sorgulamaları ve değerlerine dayalı olarak nasıl

davranacaklarını düşünmeleri için bir fırsat sunar. Bu yaklaşım, öğrencilerin bilimsel düşünce becerilerini kullanarak değerlere ilişkin kararlarını eleştirel bir şekilde değerlendirmelerini sağlar (Çengelci, 2010).

Aşağıda belirtilen adımlar bu yaklaşımın uygulanmasına yönelik önemli hususları içerir(Meydan, 2014):

- a) Alternatiflerin İncelenmesi ve Tanınması: Öğrencilere, farklı alternatiflerin sonuçlarını incelemeleri ve bunları tanımaları için fırsat verilir. Bu adımda, öğrencilere çeşitli seçenekler sunulur ve her birinin sonuçlarını düşünmeleri teşvik edilir.
- b) Mantıklı Tartışma ve Değerlendirme: Öğrencilere, her bir alternatifin sonuçlarını mantıklı ve analitik bir şekilde tartışmaları için destek sağlanır. Bu adımda, öğrencilere değerlerini düşünerek ve sonuçları analiz ederek karar vermeleri konusunda rehberlik edilir.
- c) Özgür Tercih: Öğrencilerin tercihlerini özgürce yapmaları teşvik edilir. Kendi değerlerine uygun bir şekilde karar vermeleri ve kendi isteklerine göre hareket etmeleri için cesaretlendirilirler.
- d) Değerlerin Düşünülmesi: Öğrencilerin kendi değer tercihleri üzerinde düşünmeleri teşvik edilir. Kendi değerlerini sorgulamaları, neyin daha değerli olduğunu anlamaları ve bu temelde karar vermeleri önemlidir.
- e) Değerin Topluma/Grupe Sunulması: Öğrencilere, kendi değer tercihlerini ifade etme ve toplum/grup içinde onaylanma fırsatı verilir. Değerlerine uygun davranışlarıyla kendilerini ifade etmeleri teşvik edilir.
- f) Değerlere Uygun Davranış: Öğrenciler, kendi değerlerine uygun davranışlar sergilemeleri ve yaşamaları konusunda cesaretlendirilir. Değerlerine dayalı olarak hareket etmeleri teşvik edilir.
- g) Sürekli Destek: Öğrencilerin değerlerine uygun davranışları sürekli hale getirmeleri için destek sağlanır. Öğrencilerin değerlerini sürdürmeleri ve onlara bağlı kalmaları için rehberlik edilir.

Bu yaklaşım, öğrencilere değerlerini tanıma, değerlendirme ve seçme konusunda aktif bir rol oynamaları için fırsatlar sunar.

2.1.6.3. Bütüncül değerler eğitimi. Bütüncül değerler eğitimi, öğrencilerin entelektüel, duygusal, sosyal ve ahlaki gelişimlerini desteklemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım, değerlerin sadece bilgi olarak aktarılmasından ziyade, öğrencilerin değerleri içselleştirmelerine ve günlük hayatlarına entegre etmelerine odaklanır. Bütüncül değerler eğitimi, birçok farklı değeri kapsayabilir, örneğin dürüstlük, sorumluluk, hoşgörü, adalet, empati, saygı gibi. Bu değerler, öğrencilerin karakter gelişimi, etik davranışlar sergileme, toplumsal ilişkilerde başarılı olma ve pozitif bir katkı sağlama gibi alanlarda temel taşlar olarak kabul edilir (Kaymakcan ve Meydan, 2011).

Değer öğretimi yaklaşımlarından bazıları, karakter eğitimi ve adil topluluk okulları yaklaşımları gibi, okul yaşamının ve okul kültürünün değerlerin kazandırılmasında önemli bir rol oynadığını vurgular. Karakter eğitimi, öğrencilere pozitif karakter özellikleri ve değerlerin nasıl geliştirileceği konusunda rehberlik eden bir yaklaşımdır. Öğrencilere dürüstlük, sorumluluk, hoşgörü, adalet gibi değerleri öğretirken, bunları günlük hayatta nasıl uygulayacaklarını da öğretir. Karakter eğitimi, öğrencilerin etik davranışlar sergilemelerine, olumlu ilişkiler kurmalarına ve toplumda iyi bir vatandaş olmalarına yardımcı olur. Adil topluluk okulları yaklaşımı ise, okulun bir değerler topluluğu olduğunu ve bu değerlerin herkesin katılımıyla oluşturulduğunu vurgular (Sarı, 2007).

Öğrencilere, saygı, adalet, eşitlik gibi değerleri içeren bir okul kültürünün nasıl oluşturulacağı öğretilir. Öğrenciler, topluluk kurallarının oluşturulmasında ve uygulanmasında aktif rol alır ve kendilerini ifade edebilme, sorumluluk alma ve çözüm odaklı düşünme becerilerini geliştirir. Bu yaklaşımlar, değerlerin sadece sözel olarak aktarılmasının ötesine geçer ve öğrencilere değerleri yaşayarak deneyimleme fırsatı sunar. Okulun değerlerini benimseyen bir kültür oluşturulması, öğrencilerin değerlerin önemini anlamalarını, değerlerin uygulanmasında etkin olmalarını ve topluma olumlu katkıda bulunmalarını sağlar. Bu nedenle, karakter eğitimi ve adil topluluk okulları yaklaşımları, okul yaşamının değerlerin kazandırılmasında etkili bir şekilde kullanılan çağdaş yaklaşımlardır (Kaymakcan ve Meydan, 2011).

Berkowitz ve Grych'in (2000) çalışmasına göre, okulda karakter gelişimini sağlamak için ebeveynlik stratejilerinden yararlanmak önemlidir. Bu stratejiler, ebeveynlerin

çocuklarının karakter gelişimine katkıda bulunmada kullanabilecekleri yöntemleri içerir.

- Yansıtma: Ebeveynler, çocuklarıyla iletişim kurarken empati kurma ve onların duygularını anlama becerisini kullanır. Bu şekilde çocuğun kendisini ifade etmesine ve duygusal zekasını geliştirmesine yardımcı olur.
- Besleme ve destekleme: Ebeveynler, çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamak, onlara sevgi, güven ve destek sunmak için çaba gösterir. Bu, çocuğun kendine güvenini geliştirmesine ve olumlu bir benlik değeri oluşturmaya yardımcı olur.
- Talep karlılığı: Ebeveynler, çocuklarından sorumluluk almalarını, kurallara uymalarını ve çaba göstermelerini bekler. Bu şekilde çocuğun sorumluluk duygusu gelişir ve disiplinli bir yaşam tarzı benimsemesine yardımcı olur.
- Model olmak: Ebeveynler, çocuklarına değerli davranışları örnekleyerek onlara rol model olurlar. İyi davranışları göstererek çocuğun olumlu değerleri benimsemesini teşvik ederler.
- Demokratik grup kararı alma ve müzakere: Ebeveynler, çocuklarının fikirlerini dinler ve onların katılımını teşvik eder. Karar alma süreçlerine çocuğu dahil ederek onun düşünme ve ifade etme becerilerini geliştirmesine yardımcı olurlar.
- Anlamayı kolaylaştırma: Ebeveynler, çocuklarının duygusal durumlarını anlamaya çalışır ve onları destekler. Empati göstererek çocuğun duygusal zekasını ve empati becerilerini geliştirmesine yardımcı olurlar.
- İnsan haklarını öğretme: Ebeveynler, çocuklara insan haklarını, adaleti ve eşitliği öğretirler. Bu şekilde çocuğun empati kurma ve başkalarına saygı duyma becerilerini geliştirmesine yardımcı olurlar.

Lickona'ya (1991) göre karakter eğitiminde sınıf stratejileri şunları içerir:

- Bakıcı, model ve etik danışman olarak öğretmen: Öğretmen, öğrencilere örnek olmak, değerleri modellemek ve etik danışmanlık sağlamakla görevlidir.

- Sınıfta ahlak topluluğu oluşturma: Sınıf ortamında ahlaki bir topluluk oluşturarak öğrenciler arasında değerlerin paylaşılmasını teşvik etmek.
- Ahlaki disiplin: Disiplin uygulamalarında ahlaki değerlere vurgu yapmak ve öğrencilerin sorumluluk almasını sağlamak.
- Çatışma çözme yönetimini öğretmek: Öğrencilere çatışma çözme becerilerini öğretmek ve empati, iletişim ve uzlaşma yollarını kullanmalarını teşvik etmek.
- Değerleri eğitim programı ile bütünleşik öğretmek: Değerleri, müfredatın bir parçası olarak öğretmek ve öğrencilere değerlerle ilgili konuları keşfetme fırsatı sunmak.
- İşbirlikçi öğrenmeyi kullanmak: Öğrenciler arasında işbirliğini teşvik eden etkinlikler ve grup çalışmaları yoluyla değerlerin uygulanmasını desteklemek.
- İş vicdanı (elinden gelenin en iyisini yapma duygusu) geliştirmek: Öğrencilerin işlerine karşı sorumluluk duymalarını ve en iyi şekilde çalışmalarını teşvik etmek.
- Ahlaki muhakemeyi cesaretlendirmek: Öğrencilerin değerlerle ilgili konuları analiz etmelerini, ahlaki muhakemelerini geliştirmelerini ve doğru kararlar vermelerini desteklemek.
- Demokratik sınıf ortamı oluşturmak: Öğrencilere katılım, özgürlük ve adalet gibi demokratik değerleri deneyimleyebilecekleri bir sınıf ortamı sağlamak.
- Bu başlıklar altında, öğrencilerin değerlerle ilgili etkinliklere katılması, tartışmalar yapması, roller oynaması, sorun çözme senaryoları üzerinde çalışması gibi çeşitli etkinlikler ve alt stratejiler önerilmektedir. Bu şekilde öğrencilerin değerleri anlamaları, içselleştirmeleri ve günlük hayatta uygulamaları desteklenir.

2.1.7. Değerler eğitimi zorlaştıran faktörler. Değerler eğitimi, bazı zorluklarla karşılaşabilir. İşte değerler eğitimi zorlaştıran faktörlerden bazıları (Cice ve Özgan, 2017; Meydan ve Bahçe, 2010; Güngör, 1993; Özensel, 2007):

- Değer Çeşitliliği: Toplamlar ve bireyler arasında değerlerde farklılıklar olabilir. Bu durum, değerlerin eğitiminde bir ortak payda bulunmasını zorlaştırabilir.
- Kültürel Farklılıklar: Farklı kültürlerin değerleri ve ahlaki normları da değerler eğitimini etkileyebilir. Kültürel çeşitlilik, bir değeri herkes için evrensel olarak kabul etmeyi zorlaştırabilir.
- Aile ve Toplum Baskısı: Bazı aileler ve toplumlar, kendi değerlerini çocuklara dayatma eğiliminde olabilir. Bu durum, değerlerin öğretiminde öğretmenlerin karşılaşabileceği bir zorluktur.
- Değerlerin Soyutluğu: Değerler, genellikle soyut kavramlardır ve somut örneklerle ilişkilendirilmedikleri sürece anlamını yitirebilirler. Değerlerin somutlaştırılması ve örnek olaylarla ilişkilendirilmesi önemlidir.
- Zaman ve Program Kısıtlamaları: Okullarda değerler eğitimine ayrılan zaman ve program kısıtlı olabilir. Bu da derinlemesine değerler eğitimi yapmayı zorlaştırabilir.
- Öğretmen Eğitimi ve Kaynaklar: Öğretmenlerin yeterli eğitim ve kaynaklara sahip olmaması, değerler eğitimini zorlaştırabilir. Öğretmenlerin kendilerini değerler eğitiminde yetiştirmeleri ve uygun kaynaklara erişim sağlamaları önemlidir.
- Öğrenci Motivasyonu: Değerler eğitimine katılım ve öğrenci motivasyonu da önemlidir. Öğrencilerin değerler konusunda ilgili ve aktif olmalarını sağlamak, öğretmenlerin karşılaşabileceği bir zorluktur.

Bu faktörler, değerler eğitimini zorlaştırabilen etkenlerdir. Ancak, bu zorluklarla başa çıkabilmek için değerler eğitimi programlarının ve yöntemlerinin esnek olması, kültürel çeşitliliği dikkate alması ve öğretmenlerin iyi bir eğitim ve kaynak desteğiyle donatılması önemlidir.

2.1.8. Değerler eğitimi programı. Değerler eğitimi programları, öğrencilere değerlerin önemini ve nasıl uygulanacağını öğretmeyi hedefleyen yapılandırılmış ve planlı bir yaklaşımı içerir. Bu programlar, okullarda veya diğer eğitim kurumlarında uygulanabilir ve genellikle bir dizi değerlerin tanıtılması, tartışılması ve içselleştirilmesini içerir. Eğitim kurumlarında değerler eğitimi programının öğrencilerin düzeylerine ve ilgilerine uygun olarak programlanması ve tartışılması

önemlidir. Her öğrencinin farklı bir öğrenme düzeyi, gelişim seviyesi ve ilgi alanı olduğu göz önünde bulundurularak, değerlerin anlaşılması ve içselleştirilmesi için uygun yöntemlerin kullanılması gerekmektedir (Çağlayan, 2007).

Değerler eğitimi programının planlanması aşamasında, öğrencilerin yaş gruplarına, bilişsel ve duygusal gelişim düzeylerine uygun içerikler seçilmelidir. Örneğin, daha küçük çocuklara oyunlar, hikayeler ve görsel materyaller kullanılarak değerler aktarılabilirken, daha büyük çocuklar ve gençler için tartışmalar, projeler ve gerçek hayattan örneklerle değerlerin analiz edilmesi ve uygulanması teşvik edilebilir. Ayrıca, değerlerin aklın süzgecinden geçirilmesi de önemlidir. Bu, değerlerin sorgulanması, eleştirel düşünme becerilerinin kullanılması ve farklı perspektiflerin dikkate alınması anlamına gelir. Değerler sadece kabul edilmiş dogmalar olarak aktarılmamalı, öğrencilere değerlerin neden önemli olduğu, nasıl belirlendiği ve kişisel değerlerin nasıl oluşturulabileceği konularında düşünme fırsatı verilmelidir (Uygun, 2013).

Değerler eğitimi programı aynı zamanda öğrencilerin katılımını teşvik etmeli ve onların fikirlerini, deneyimlerini ve düşüncelerini paylaşmalarına olanak tanımalıdır. Öğrencilerin kendi değerlerini ifade etmeleri ve diğerlerinin değerlerini anlamaya çalışmaları için ortam sağlanmalıdır. Bu, öğrencilerin aktif bir şekilde katıldığı ve öğrenme deneyimlerinin kişiselleştirildiği etkileşimli bir öğrenme ortamı gerektirir. Son olarak, değerler eğitimi programının sürekli olarak değerlendirilmesi ve iyileştirilmesi önemlidir. Öğrencilerin gelişimine, ihtiyaçlarına ve geri bildirimlerine dayanarak programın etkinliği değerlendirilmeli ve gerekirse güncellemeler yapılmalıdır. Bu şekilde, öğrencilerin düzeylerine ve ilgilerine uygun bir değerler eğitimi programı oluşturulabilir ve onların değerleri anlamalarını, içselleştirmelerini ve uygulamalarını destekleyebilir (Elbir ve Bağcı, 2013).

Değerler eğitimi programının birkaç önemli unsuru vardır (İpekçi, 2018; Yalar ve Yelken, 2011; Izgar, 2013):

Değerlerin Belirlenmesi: Programın başlangıcında, hangi değerlerin öğretilmesi gerektiği belirlenir. Bu, toplumun değerlerine, okulun misyonuna ve öğrencilerin ihtiyaçlarına dayanabilir. Örnek değerler arasında dürüstlük, saygı, empati, sorumluluk, adalet, hoşgörü ve işbirliği bulunabilir.

Programın Hedefleri: Değerler eğitimi programının belirli hedefleri olmalıdır. Bu hedefler, öğrencilerin değerleri anlamalarını, içselleştirmelerini ve günlük yaşamlarında uygulamalarını sağlamayı amaçlar. Öğrencilerin ahlaki muhakeme becerilerini geliştirmek, başkalarıyla etkileşimlerinde değerlere dayalı kararlar vermelerini teşvik etmek ve toplumsal sorunlara duyarlı olmalarını sağlamak gibi hedefler olabilir.

Öğretim Stratejileri: Program, öğrencilere değerleri anlatmak ve içselleştirmelerini sağlamak için çeşitli öğretim stratejileri kullanır. Bunlar arasında hikaye anlatma, rol oynama, grup tartışmaları, projeler, etkileşimli oyunlar ve gerçek hayattan örnekler kullanma gibi yöntemler yer alabilir. Öğrencilere somut deneyimler ve fırsatlar sunularak değerlerin pratik uygulaması teşvik edilir.

Değerlerin Entegrasyonu: Değerler eğitimi programı, değerleri diğer derslere ve okulun genel kültürüne entegre etmeyi hedefler. Değerlerin tüm öğrenci etkinliklerine, okul politikalarına ve disiplin sistemine yansımaları önemlidir. Okulun liderlik, öğretmenler, personel ve öğrenciler arasındaki ilişkilerde değerlerin gözetilmesi ve uygulanması teşvik edilir.

Değerlerin değerlendirilmesi, öğrencilerin değerleri anlama, içselleştirme ve uygulama düzeyini belirlemek için kullanılan bir süreçtir. Değerlerin değerlendirilmesi, öğrencilerin değerlerle ilgili bilgi düzeyini, değerlerin nasıl davranışlara yansıdığını anlama düzeyini ve kendi değerlerini belirleme ve karar verme becerilerini değerlendirme amacı taşır.

2.1.9. Değerler Eğitimi Yönergesi.

2.1.9.1. Amaç. Yönergenin Amaç bölümünde belirtilen hedefler şunlardır (MEB, 2023):

- Öğrencilerin milli eğitim hedeflerine uygun bir şekilde yetiştirilmesi: Yönerge, öğrencilerin milli eğitimin temel amaçları doğrultusunda, milli ve manevi değerlere sahip, duyarlı, bilinçli ve sorumlu fertler olarak yetiştirmelerini hedefler.
- Ahlaki ve etik değerlere uygun davranışların geliştirilmesi: Yönerge, öğrencilerin sosyal hayatta ahlaki ve etik değerlere uygun davranışlar

sergilemelerini sağlamayı amaçlar. Temel insanî değer ve erdemlerle donatılmış olmalarını ve bu değerleri davranışa dönüştürebilmelerini hedefler.

- Sorun çözebilen fertlerin yetiştirilmesi: Yönerge, öğrencilerin kişilik gelişimlerini doğru yöneterek topluma sorun üretmeyen, sorunları çözebilen bireyler olarak yetiştirmelerini hedefler.
- Olumlu davranışların kazandırılması: Yönerge, öğrencilere olumlu davranışlar kazandırarak toplumun eğitim ve öğretimden beklentilerine cevap verilmesini hedefler. Öğrencilerin topluma faydalı bireyler olarak yetiştirmelerini ve olumlu etkiler yaratmalarını amaçlar.

Bu amaçlar doğrultusunda, değerler eğitimi programı ve stratejileri geliştirilir ve uygulanır. Öğrencilerin değerlere yönelik bilgi, anlayış ve becerilerini geliştirmeleri, değerleri günlük yaşama yansıtmaları ve ahlaki ve etik davranışları benimsemeleri sağlanır.

2.1.9.2. Dayanak. Yönergenin Dayanak bölümünde belirtilen düzenlemeler ve belgeler şunlardır (MEB, 2023):

- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası: Anayasa, eğitim hakkı ve milli eğitimin temel prensipleri gibi konuları düzenler ve değerler eğitiminin anayasal dayanaklarını oluşturur.
- 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu: Milli Eğitim Temel Kanunu, milli eğitimin amaçlarını ve ilkelerini belirler. Değerler eğitimi de bu temel kanunun amaçları doğrultusunda yürütülür.
- İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği: Bu yönetmelik, okulda sosyal etkinliklerin düzenlenmesi ve değerler eğitimi faaliyetlerinin gerçekleştirilmesiyle ilgili esasları belirler.
- Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği: Okul öncesi eğitim kurumları yönetmeliği, okul öncesi eğitimde değerler eğitimiyle ilgili hususları düzenler.
- İlköğretim Kurumları Yönetmeliği: İlköğretim kurumları yönetmeliği, ilköğretim düzeyindeki eğitim kurumlarında değerler eğitiminin nasıl uygulanacağına ilişkin yönergeleri içerir.

- Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği: Ortaöğretim kurumları yönetmeliği, ortaöğretim düzeyindeki eğitim kurumlarında değerler eğitimiyle ilgili hükümleri belirler.
- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği: Bu yönetmelik, rehberlik hizmetlerinin değerler eğitimiyle ilişkisini ve rehberlik faaliyetlerinin değerler eğitimine nasıl katkı sağlayabileceğini düzenler.
- 2010/53 Sayılı (İlk Ders Konulu) Genelge: Bu genelge, 2010 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan bir genelgedir. İlk ders konulu genelge, değerler eğitiminin önemini vurgulayarak, okullarda ilk dersin değerler üzerine olmasını önerir.

Bu belgeler ve düzenlemeler, değerler eğitimi yönergesinin dayanaklarını oluşturarak, eğitim kurumlarında değerler eğitimi programının uygulanmasını destekler ve yönlendirir.

2.1.9.3. Beden eğitimi ve spor dersi programının özel amaçları. Öğretim programları, farklı eğitim seviyelerine yönelik olarak aşağıdaki hedefleri taşımaktadır (MEB, 2018):

Okul Öncesi Eğitimi Tamamlayan Öğrenciler İçin:

- Bedensel, zihinsel ve duygusal gelişimlerini desteklemek.
- Temel motor becerilerini geliştirmek ve sağlıklı yaşam alışkanlıklarını benimsetmek.
- Özgüven, öz farkındalık ve öz disiplin kazandırmak.

İlkokulu Tamamlayan Öğrenciler İçin:

- Ahlaki bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde kişisel gelişimlerini desteklemek.
- Temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme becerileri kazandırmak.
- Sosyal becerileri ve estetik duyarlılığı geliştirmek.
- Sağlıklı yaşam yönelimli bireyler olmalarını sağlamak.

Ortaokulu Tamamlayan Öğrenciler İçin:

- İlkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirerek milli ve manevi değerleri benimsemelerini sağlamak.
- Haklarını kullanabilen ve sorumluluklarını yerine getiren bireyler olmalarını desteklemek.
- "Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi"nde ve disiplinlere özgü alanlarda temel düzeyde beceri ve yetkinlikler kazandırmak.

Liseyi Tamamlayan Öğrenciler İçin:

- İlkokul ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirerek milli ve manevi değerleri hayat tarzına dönüştürmelerini sağlamak.
- Üretken ve aktif vatandaşlar olarak toplumsal kalkınmaya katkıda bulunmalarını desteklemek.
- "Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi"nde ve disiplinlere özgü alanlarda temel düzeyde beceri ve yetkinlikler kazandırmak.
- İlgileri ve yetenekleri doğrultusunda mesleki ve akademik yönelimlerine uygun bir şekilde hayata hazırlamak.

Bu şekilde programlanan öğretim programları, öğrencilerin her bir aşamada bireysel, sosyal ve akademik gelişimlerini destekleyerek onları başarılı ve yeteneklerine uygun bir geleceğe hazırlamayı amaçlamaktadır. Özetle Beden Eğitimi ve Spor Dersi programının özel amaçları, öğrencilerin bedensel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemek ve sağlıklı bir yaşam tarzını benimsemelerine yardımcı olmaktır.

2.2. İlgili Araştırmalar

Bu başlık altında konuyla ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmaların sonuçlarına yer verilmiştir.

Albouza ve diğerleri (2022) tarafından yapılan araştırmada, yaşları 11 ile 23 arasında değişen ve aşırı rekabetçi ortamlarda spor yapan bireylerin atletik kimlikleri ile değerleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, ahlaki değerler pozitif olarak değerlendirilirken, aşırı rekabet ortamında statü değerleri olumsuz olarak tanımlanmıştır. Sonuç olarak, atletik kimliğin sporcuların değerlerini pozitif yönde tahmin edebildiği belirtilmektedir. Bu bulgular, aşırı rekabetçi spor

ortamlarında bireylerin değer algılarının nasıl etkilenebileceğini ve atletik kimliğin bu süreçte önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Araştırma, atletik kimliğin bireylerin değerlerini şekillendirmede etkili olduğunu ve ahlaki değerlerin olumlu bir şekilde teşvik edilmesinin önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu bulgular, spor alanında değerlerin önemini anlamak ve sporcuların etik ve ahlaki değerleri üzerinde çalışmak için önemli bir katkı sunmaktadır.

Temel ve Kangalgil (2021) tarafından yapılan çalışmada, sınıf öğretmenlerinin oyun ve fiziksel etkinlikler dersinde Fiziksel Etkinlik Kartlarını (FEK) kullanımı ve Geleneksel Çocuk Oyunları Şenliğine (GÇO) katılımının ders kazanımlarına etkisi incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, FEK kullanan öğretmenlerin ve GÇO şenliğine katılan öğretmenlerin, öğrencilere programda yer alan kazanımları daha iyi kazandırdığı görülmüştür. Araştırma sonucunda, FEK ve GÇO yardımıyla öğrencilerin kurallara uyma, sorumluluk, saygı, işbirliği, farkındalık ve ulusal bayramlara katılmaya istekli olma gibi değerleri kazanabildikleri belirlenmiştir. Yani, bu uygulamaların öğrencilerin değerlerini geliştirmede olumlu bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular, oyun ve fiziksel etkinliklerin derslerde kullanılmasının ve geleneksel çocuk oyunları şenliklerine katılmanın öğrencilerin değer kazanımlarına katkı sağlayabileceğini göstermektedir. Öğrencilere kurallara uyma, sorumluluk alma, saygı gösterme, işbirliği yapma, farkındalık geliştirme ve ulusal bayramlara katılmaya istekli olma gibi değerleri edinme fırsatı sunmanın önemi vurgulanmaktadır. Bu araştırma, sınıf öğretmenlerinin pedagojik uygulamalarında oyun ve fiziksel etkinlikleri kullanmanın ve geleneksel çocuk oyunları şenliklerine katılmanın öğrencilerin değer gelişimine katkı sağlayabileceğini göstermektedir.

Sağın ve Karabulut (2019) tarafından yapılan çalışmada, ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik değerlerini incelemek amacıyla bir tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değer Ölçeği (BESDÖ)" kullanılmıştır. Bu ölçek, 6 alt boyut ve 23 madde içermektedir. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin beden eğitimi dersi değerleri genel olarak iyi düzeydedir. Ancak, farkındalık değeri alt boyutu hariç diğer değer alt boyutlarında 5. sınıf öğrencilerinin değerleri oldukça yüksek bulunmuştur. Bu bulgular, ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik değerlerinin genel olarak olumlu olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin

beden eğitimi dersine değer verme, önemseme ve yüksek düzeyde katılım gösterme eğiliminde oldukları belirlenmiştir. Bununla birlikte, farkındalık değeri alt boyutunda daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğu ve bu konuda öğrencilerin farkındalıklarının artırılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu araştırma, beden eğitimi ve spor dersine yönelik öğrenci değerlerini anlamak ve değerlendirmek için BESDÖ ölçeğinin kullanılabileceğini göstermektedir. Öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik değerlerinin belirlenmesi, dersin etkililiğinin artırılması ve öğrencilerin daha olumlu bir tutum geliştirmesi açısından önemlidir.

Işıkgöz ve diğerleri (2018) tarafından yapılan araştırmada, ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik değer yönelimleri tarama modeli kullanılarak incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, öğrencilerin en çok önem verdiği değer yönelimi "farkındalık" olurken, en az önem verdiği değer yönelimi ise "milli kültür ve beraberlik" olmuştur. Ayrıca, sınıf seviyesi yükseldikçe değer yönelimlerinde azalma olduğu gözlemlenmiştir. Bu bulgular, ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersinde farkındalık değerine daha fazla önem verdiğini ve milli kültür ve beraberlik değerine daha az önem verdiğini göstermektedir. Ayrıca, sınıf seviyesinin artmasıyla birlikte öğrencilerin değer yönelimlerinde azalma olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersinde yer alan değerleri bildiği ve bu değerleri uygulama eğiliminde olduğu düşünülmektedir. Bu da öğrencilerin dersin içeriğine ve değerlerine dikkat ettiklerini ve bunları hayatlarına entegre etmeye çalıştıklarını göstermektedir. Bu araştırma, beden eğitimi ve spor dersindeki değerlerin öğrenciler üzerindeki önemini ve etkisini anlamak için yapılmıştır. Öğrencilerin değer yönelimlerini anlamak, dersin içeriğinin ve yöntemlerinin geliştirilmesi ve öğrencilerin değerlerini daha etkin bir şekilde benimsemeleri için önemlidir.

Koh ve diğerleri (2017) tarafından yapılan araştırmada, Singapur'da beden eğitimi ve spor dersi değerler eğitimi programının uygulanmasından sorumlu olan öğretmenler, antrenörler ve sporcular (10-12 yaş) üzerinde bir çalışma yapılmıştır. Araştırmada, öğretmenlere ve antrenörlere, sporcularına değer eğitimi verdikten iki yıl sonra yaşadıkları deneyimler ve kazanımlar hakkında sorular yöneltmiştir.

Araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmenler ve antrenörler, değerleri öğretmek için gerekli donanıma sahip olduklarını ve öğrencilerin değerleri edinebileceğini

düşünmüşlerdir. Bu durum, değerlerin etkili bir şekilde iletilmesi için öğretmenlerin ve antrenörlerin önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Öğrenciler ise değer telkinleri sonucunda değerleri öğrendiklerini ve yaşamlarında uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Bu da değerler eğitimi programının öğrenciler üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu ve öğrencilerin değerleri benimsemeleri ve günlük hayatta uygulamaları konusunda başarılı olduklarını göstermektedir. Bu araştırma, beden eğitimi ve spor derslerinde değerler eğitimi programlarının etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Sonuçlar, öğretmenlerin ve antrenörlerin değerleri öğretme konusundaki rolünü ve öğrencilerin değerleri benimseme ve uygulama becerilerini vurgulamaktadır. Bu tür programların, öğrencilerin değerlerini geliştirmelerine ve olumlu davranışlar sergilemelerine yardımcı olabileceği sonucuna varılmıştır.

Harvey vd. (2011) tarafından yapılan araştırmada, genç öğrencilere beden eğitimi dersinde kullanılan spor eğitim modelinin ahlaki gelişim düzeylerine etkisi incelenmiştir. Araştırma içeriğinde fair-play, sosyal ve kişisel gelişim konuları üzerinde durulmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre, spor eğitim modelinin ahlaki bilince katkı sağladığı tespit edilmiştir. Bu demektir ki, beden eğitimi dersinde kullanılan spor eğitim modeli, öğrencilerin ahlaki değerleri ve bilincini geliştirmede etkili olmuştur. Bu sonuçlar, beden eğitimi dersinin sadece fiziksel becerilerin değil, aynı zamanda ahlaki değerlerin de gelişimine katkı sağlayabileceğini göstermektedir.

Araştırma bulguları doğrultusunda, etik sözleşmeler, spor panelleri, değiştirilmiş oyunlar ve ödüller gibi 4 uygulama önerisi eğitim paydaşlarına sunulmuştur. Bu öneriler, beden eğitimi derslerinde ahlaki gelişimi desteklemek için kullanılabilecek yöntemlerdir. Etik sözleşmeler ve spor panelleri gibi uygulamalar, öğrencilerin ahlaki değerleri ve fair-play anlayışını benimsemelerine yardımcı olabilir. Değiştirilmiş oyunlar ise öğrencilerin sosyal becerilerini ve işbirliği yeteneklerini geliştirebilir. Ödüller ise öğrencilere ahlaki davranışlarını teşvik etmek ve takdir etmek için kullanılabilir. Bu çalışma, beden eğitimi dersinde kullanılan spor eğitim modelinin ahlaki gelişime olan etkisini ortaya koymakta ve eğitim paydaşlarına uygulama önerileri sunmaktadır. Bu öneriler, beden eğitimi derslerinde ahlaki değerlerin önemini vurgulamak ve öğrencilerin ahlaki gelişimine katkıda bulunmak amacıyla kullanılabilir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizi alt bölümleri ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada genel tarama modellerinden nicel araştırma modeli kullanılmıştır. Nicel araştırma modeli, sayısal verilerin toplanması ve analiz edilmesi yoluyla açıkça tanımlanmış hedefleri test etmeyi amaçlayan bir araştırma modelidir. Bu tür araştırmalar, geniş bir örnekleme dayanarak genellemeler yapmayı ve belirli değişkenler arasındaki ilişkileri incelemeyi hedefler. Nicel araştırma modelleri, anketler, deneyler, ölçekler ve testler gibi standartlaştırılmış veri toplama araçları kullanır. Nicel araştırmalarda, verilerin toplanması, sayısal verilerin analizi, istatistiksel yöntemlerin kullanılması ve sonuçların açıklanması önemli adımlardır. Nicel araştırmaların amacı, elde edilen sonuçlar üzerinden hipotezleri test etmek, neden-sonuç ilişkilerini belirlemek ve ölçülen değişkenler arasındaki ilişkileri anlamaktır (Büyüköztürk vd., 2020).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evreni MEB'e bağlı okullarda eğitim ve öğretimine devam eden öğrencilerden oluşmaktadır. Örneklemi ise amaçlı örneklem yöntemi ile belirlenmiştir. Amaçlı örneklem yöntemi, araştırmacının belirli bir amaç doğrultusunda örnekleme birimlerini seçtiği bir örnekleme yöntemidir. Bu yöntem, araştırmanın amacına ve araştırma sorularına en uygun olan örnekleme birimlerinin seçilmesini sağlar. Araştırmacı, belirli kriterlere uygun olan örnekleme birimlerini seçerek, araştırma hedefine en iyi şekilde hizmet edeceğini düşündüğü katılımcıları veya örneklem birimlerini seçer (Büyüköztürk vd., 2020). Bu kapsamda çalışmaya MEB'e bağlı okullarda eğitim ve öğretimine devam eden 9.,10.,11. ve 12. Sınıf 455 öğrenci dahil edilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Öğrencilerin değer algılarını ölçmek için Kangalgil ve diğerleri (2021) tarafından geliştirilen "Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değerler Eğitimi Ölçeği" kullanılmıştır. "Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değerler Eğitimi Ölçeği", öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersiyle ilişkili değer algılarını ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir ölçektir. Bu ölçek, belirli değerlere yönelik tutumları ve algıları değerlendirmek için kullanılan sorulardan oluşur. Araştırmada, öğrencilerin bu ölçek aracılığıyla değer algıları toplanmış olabilir. Ölçek, öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin değerlendirme ve algılamalarını nicel olarak ölçmek için kullanılan standart bir araç olabilir. Elde edilen veriler, istatistiksel analizlerle değerlendirilebilir ve bu sayede öğrencilerin değer algıları hakkında genel bir resim elde edilebilir. "Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değerler Eğitimi Ölçeği"nin 5 boyutu ve 28 maddesi olduğu belirtilmiştir. Bu boyutlar, sorumluluk, adalet, yardımseverlik, öz denetim ve dostluk şeklindedir. Ölçeğin açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri sonucunda geçerlilik düzeyinin uygun olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısının .93 olduğu ifade edilmiştir. Bu, ölçeğin iç tutarlılığının yüksek olduğunu gösterir.

Ölçek, 5'li Likert tipinde olup, toplam puanı 28 ile 140 arasında değişmektedir. Puanlama üzerinden yapılan bir değerlendirmeyle, aritmetik ortalama kullanılarak değer algısı belirlenmektedir. Buna göre, 1-1,79 puan aralığı çok olumsuz, 1,80-2,59 puan aralığı olumsuz, 2,60-3,39 puan aralığı orta, 3,40-4,19 puan aralığı olumlu ve 4,20 puan ve üzeri çok olumlu değer algısı olarak yorumlanmaktadır. Bu bilgiler doğrultusunda, "Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değerler Eğitimi Ölçeği"nin geçerliliği ve güvenirliği açısından iyi bir ölçme aracı olduğu söylenebilir. Ölçek, öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersiyle ilişkili değer algılarını değerlendirmek için kullanılabilecek kapsamlı bir araç olarak görünmektedir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizinde istatistik paket programları kullanılmıştır. Araştırma ölçeklerinin güvenirliği Cronbach Alfa (α) iç tutarlılık katsayısı hesaplanarak incelenmiştir. Anket tekniği yöntemiyle 484 katılımcıdan veri toplanmıştır. Verilerin analizlere hazır hale getirilmesi için kayıp değerler incelenmiş, sonrasında uç değerlere (outliers) bakılmıştır. 29 anket değerlendirmeden çıkarılarak 455 anket ile

ilgili analizler yapılmıştır. Skewness ve Kurtosis (çarpıklık ve basıklık) değerlerine bakılarak parametrik testlerin uygulanmasına karar verilmiştir. Araştırma ölçeklerine ilişkin betimleyici istatistik yapılmıştır. İkili karşılaştırmalarda t testi, çoklu karşılaştırmalarda One-Way Anova, farklılığın kaynağının belirlenmesinde Tukey testi kullanılmıştır.

Araştırma ölçeklerinin güvenirlik katsayılarının hesaplanmasında Cronbach Alfa (α) değerleri kullanılmıştır. Cronbach Alfa değerleri $0,00 \leq \alpha < 0,40$ arasında ölçeğin güvenilir olmadığı; $0,40 \leq \alpha < 0,60$ düşük güvenirlikte olduğu; $0,60 \leq \alpha < 0,80$ oldukça güvenilir olduğunu ve $0,80 \leq \alpha < 1,00$ arasında ise ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu söylenebilir (Kalaycı, 2018).

Tablo 1.

Araştırma Ölçeği ve Alt Boyutlarının Güvenirlik Katsayıları (Cronbach Alfa (α))

Araştırma Örneği ve Alt Boyutlar	İfade Sayısı	Güvenirlik (α)
Sorumluluk	7	.83
Adalet	3	.82
Yardımseverlik	8	.89
Özdenetim	6	.86
Dostluk	4	.82
Ölçek geneli	28	.95

Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenirlikleri test edilmiş ve ulaşılan değerler yukarıdaki tabloda gösterilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeklerin yüksek derecede güvenilir olduğu ifade edilebilir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma bulguları ve bulgulara dayalı olarak yapılan yorumlar yer almaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular ve yorumlar, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda sunulmuştur.

Tablo 2.

Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

		N	%
Cinsiyet	Kadın	252	55,4
	Erkek	203	44,6
Yaş Grupları	14 Yaş	41	9,0
	15 Yaş	113	24,8
	16 Yaş	56	12,3
	17 Yaş	120	26,4
	18 Yaş	125	27,5
Sınıf	9.Sınıf	149	32,7
	10.Sınıf	45	9,9
	11.Sınıf	82	18,0
	12.Sınıf	179	39,3
Sporcu Lisansı	Evet	193	42,4
	Hayır	262	57,6
Anne Eğitim	İlkokul	94	20,7
	Ortaokul	121	26,6
	Lise	157	34,5
	Lisans	77	16,9
	Lisansüstü	6	1,3
Baba Eğitim	İlkokul	65	14,3
	Ortaokul	78	17,1
	Lise	215	47,3
	Lisans	89	19,6
	Lisansüstü	8	1,8
Beden Eğitimi Dersi Dışında Branş	Futbol	61	13,4
	Voleybol	75	16,5
	Basketbol	28	6,2
	Futsal	5	1,1
	Atletizm	4	0,9
	Satranç	4	0,9
	Okçuluk	3	0,7
	Kickboks	3	0,7
	Badminton	2	0,4
	Yüzme	2	0,4
	Cimnastik	2	0,4
	Hentbol	2	0,4
	Tenis	2	0,4
	Herhangi bir branşı bulunmayan	262	57,6
Toplam		455	%100

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 2’de sunulmuştur. Araştırmaya 252 kadın (% 55,4), 203 erkek (% 44,6) olmak üzere toplamda 455 kişi katılmıştır. Yaş kategorileri 14 yaş grubunda 41 kişi (% 9), 15 yaş grubunda 113 kişi (% 24,8), 16 yaş grubunda 56 kişi (% 16,3), 17 yaş grubunda 120 kişi (% 26,4) ve 18 yaş grubunda 125 kişi (% 27,5) yer almaktadır. Sınıf kategorileri 9.sınıfta 149 kişi (% 32,7), 10.sınıfta 45 kişi (% 9,9), 11. sınıfta 82 kişi (% 18) ve 12. sınıfta 179 kişi (% 39,3) bulunmaktadır. Sporcu lisans gruplarına bakıldığında lisanslı bireylerin sayısı 193 (% 42,4), ayrı yaşayan bireylerin sayısı 262 (% 57,6) olarak bulgulanmıştır. Anne eğitim seviyesine bakıldığında ilkokul mezunu 94 kişi (% 20,7), ortaokul mezunu 121 kişi (% 26,6), Lise mezunu 157 kişi (% 34,5), lisans mezunu 77 kişi (% 16,9) ve lisansüstü mezunu 6 kişi (% 1,3) bulunmaktadır. Baba eğitim seviyesine bakıldığında ilkokul mezunu 65 kişi (% 14,3), ortaokul mezunu 78 kişi (% 17,1), Lise mezunu 215 kişi (% 47,3), lisans mezunu 89 kişi (% 19,6) ve lisansüstü mezunu 8 kişi (% 1,8) bulunmaktadır. Beden eğitimi dersi dışında bir spor branşı ile ilgilenen bireylere bakıldığında futbol branşında 61 kişi (% 13,14), voleybol branşında 75 kişi (% 16,5), basketbol branşında 28 kişi (% 6,2), futsal branşında 5 kişi (% 1,1), atletizm branşında 4 kişi (% 0,9), satranç branşında 4 kişi (% 0,9), okçuluk branşında 3 kişi (0,7), kickboks branşında 3 kişi (0,7), badminton branşında 2 kişi (% 0,4), yüzme branşında 2 kişi (% 0,4), cimnastik branşında 2 kişi (% 0,4), hentbol branşında 2 kişi (% 0,4), tenis branşında 2 kişi (% 0,4) bulunmaktadır. Herhangi bir spor branşlarıyla ilgilenmeyenlerin sayısı ise 262 kişi (%57,6) olarak bulgulanmıştır.

Tablo 3.

Araştırma Ölçekleri Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Ölçekler	Alt Boyutlar	Skewness (Çarpıklık)	Kurtosis (Basıklık)
Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değerler Eğitimi Ölçeği	Sorumluluk	-1,090	,810
	Adalet	-1,069	,546
	Yardımsellik	-,810	-,102
	Özdenetim	-1,043	,549
	Dostluk	-1,092	,676

Tabachnick ve Fidell’e (2015) göre normal dağılımın iki unsuru Skewness ve Kurtosis (çarpıklık ve basıklık) değerleridir (Tablo 3). Tabachnick ve Fidell çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1.5 ve +1.5 değerleri arasında bulunduğu durumlarda

dağılımın normal dağılım olarak gerçekleştiğini kabul etmektedirler (Sevin ve Küçük, 2016). Tabloda da görüleceğe üzere çarpıklık ve basıklık değerleri +1 ile -1 aralığında dağılmaktadır. Bu durum normal dağılım varsayımının kanıtlandığını göstermektedir.

Tablo 4.

Araştırma Ölçeği Betimleyici İstatistik Sonuçları

N:455	Min.	Max.	Ort.	Std. Sp
Sorumluluk	2,57	5,00	4,49	,545
Adalet	2,00	5,00	4,46	,642
Yardımseverlik	2,13	5,00	4,34	,650
Özdenetim	2,00	5,00	4,47	,595
Dostluk	1,50	5,00	4,31	,784
Ölçek Geneli	2,04	5,00	4,41	,643

Araştırma ölçeği tanımlayıcı istatistik sonuçları Tablo 4’de görülmektedir. Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değerler Eğitimi ölçeği alt boyutlarına ait ortalama değerler sırasıyla şekilde sıralanmıştır: Sorumluluk ($4,49 \pm ,545$), Adalet ($4,47 \pm ,644$), Yardımseverlik ($4,34 \pm ,640$), Özdenetim ($4,47 \pm ,595$), Dostluk ($4,31 \pm ,784$) şeklinde bulgulanmıştır. Ölçeğin geneli ise ($4,41 \pm ,643$) olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre katılımcıların çok olumlu değer algısına sahip oldukları anlaşılabılır.

Tablo 5.

Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değerler Eğitimi Ölçeği Cinsiyet Değişkeni T Testi

	Cinsiyet	N	Ort.	Std. Sp	t	p
Sorumluluk	Kadın	252	4,46	,552	-1,055	,292
	Erkek	203	4,52	,535		
Adalet	Kadın	252	4,46	,619	-,267	,790
	Erkek	203	4,47	,671		
Yardımseverlik	Kadın	252	4,33	,646	-,273	,785
	Erkek	203	4,35	,655		
Öz Denetim	Kadın	252	4,50	,565	1,136	,257
	Erkek	203	4,44	,630		
Dostluk	Kadın	252	4,27	,782	-1,304	,193
	Erkek	203	4,36	,786		

Tablo 5’de de görüldüğü gibi öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değerler Eğitimi ölçeği cinsiyet değişkeni t testi analizi neticesinde anlamlı değişimler bulgulanmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 6.

Beden Eğitimi Ve Spor Dersi Değerler Eğitimi Ölçeği Yaş Grupları Değişkeni Anova Analizi

	Yaş	N	Ort.	Std. Sp	f	p	fark
Sorumluluk	14 Yaş	41	4,44	,457	1,156	,330	-
	15 Yaş	113	4,48	,460			
	16 Yaş	56	4,51	,639			
	17 Yaş	120	4,42	,613			
	18 Yaş	125	4,56	,525			
Adalet	14 Yaş	41	4,45	,541	1,638	,164	-
	15 Yaş	113	4,43	,643			
	16 Yaş	56	4,60	,613			
	17 Yaş	120	4,37	,702			
	18 Yaş	125	4,53	,617			
Yardımseverlik	14 Yaş	41	4,38	,549	3,801	,005*	b-c b-e
	15 Yaş	113	4,18	,702			
	16 Yaş	56	4,50	,609			
	17 Yaş	120	4,29	,694			
	18 Yaş	125	4,46	,570			
Öz Denetim	14 Yaş	41	4,45	,613	2,908	,021*	d-e
	15 Yaş	113	4,43	,555			
	16 Yaş	56	4,53	,608			
	17 Yaş	120	4,36	,679			
	18 Yaş	125	4,60	,509			
Dostluk	14 Yaş	41	4,17	,910	5,031	,001*	a-e b-e d-e
	15 Yaş	113	4,16	,797			
	16 Yaş	56	4,35	,793			
	17 Yaş	120	4,22	,843			
	18 Yaş	125	4,56	,595			

Gruplar:14 yaş: a, 15 yaş: b, 16 yaş: c, 17 yaş: d, 18 yaş: e

Tablo 6’da görüldüğü gibi yaş değişkeni Anova testi analizi neticesinde anlamlı değişimler bulgulanmıştır ($p<0,05$). Anlamlı değişimlerin Yardımseverlik, Öz denetim ile Dostluk boyutlarında olduğu tespit edilmiştir. Yardımseverlik boyutunda 15 yaş grubu öğrencilerine ait sayısal değerlerin, 16 yaş grubu ile 18 yaş grubu öğrencilerine ait sayısal değerlere göre anlamlı bir şekilde daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Öz denetim boyutunda 17 yaş grubu öğrencilerine ait sayısal değerler, 18 yaş grubu öğrencilerine göre anlamlı bir şekilde daha düşük bulunmuştur. Dostluk boyutunda 18 yaş grubu öğrencilerine ait sayısal değerlerin, 14 yaş,15 yaş ve 17 yaş yaş grubu öğrencilerine ait sayısal değerlere göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7.

Beden Eğitimi Ve Spor Dersi Değerler Eğitimi Ölçeği Sınıf Düzeyi Değişkeni Anova Analizi

	Sınıf	N	Ort.	Std. Sp	F	P	Fark
Sorumluluk	9.Sınıf	149	4,48	,459	,997	,394	-
	10.Sınıf	45	4,50	,633			
	11.Sınıf	82	4,40	,653			
	12.Sınıf	179	4,53	,532			
Adalet	9.Sınıf	149	4,44	,615	,735	,532	-
	10.Sınıf	45	4,58	,667			
	11.Sınıf	82	4,50	,654			
	12.Sınıf	179	4,44	,654			
Yardımseverlik	9.Sınıf	149	4,24	,634	2,064	,104	-
	10.Sınıf	45	4,46	,749			
	11.Sınıf	82	4,35	,660			
	12.Sınıf	179	4,39	,624			
Öz Denetim	9.Sınıf	149	4,44	,547	1,247	,292	-
	10.Sınıf	45	4,52	,658			
	11.Sınıf	82	4,38	,679			
	12.Sınıf	179	4,52	,575			
Dostluk	9.Sınıf	149	4,15	,841	3,284	,021*	a-d
	10.Sınıf	45	4,40	,785			
	11.Sınıf	82	4,31	,748			
	12.Sınıf	179	4,42	,734			

Gruplar: 9.sınıf: a, 10.sınıf: b, 11. sınıf: c, 12.sınıf d

Tablo 7’de görüldüğü gibi öğrencilerin sınıf düzeyi değişkeni Anova testi analizi neticesinde anlamlı değişimler bulgulanmıştır ($p<0,05$). Anlamlı değişimlerin dostluk boyutunda olduğu, 9. sınıf grubundakilere ait sayısal değerlerin, 12.sınıf grubundakilere ait sayısal değerlerden anlamlı bir şekilde düşük olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8.

Beden Eğitimi Ve Spor Dersi Değerler Eğitimi Ölçeği Sporcu Lisansına Sahip Olup Olmama Durumu T Testi

		N	Ort.	Std. Sp	T	P
Sorumluluk	Evet	193	4,50	,518	,423	,673
	Hayır	262	4,48	,564		
Adalet	Evet	193	4,41	,674	-1,452	,147
	Hayır	262	4,50	,616		
Yardımseverlik	Evet	193	4,30	,664	-1,226	,221
	Hayır	262	4,37	,638		
Öz Denetim	Evet	193	4,43	,604	-1,275	,203
	Hayır	262	4,50	,588		
Dostluk	Evet	193	4,24	,769	-1,728	,085
	Hayır	262	4,36	,792		

Tablo 8'e göre öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersi değerler eğitimi ölçeği sporcu lisansına sahip olup olmama durumu t testi analizi neticesinde anlamlı değişimler bulgulanmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 9.

Beden Eğitimi Ve Spor Dersi Değerler Eğitimi Ölçeği Anne Eğitim Değişkeni Anova Analizi

	Anne Eğitim	N	Ort.	Std. Sp	F	P	fark
Sorumluluk	İlkokul	94	4,46	,538	1,987	,095	-
	Ortaokul	121	4,56	,519			
	Lise	157	4,51	,522			
	Lisans	77	4,37	,588			
	Lisansüstü	6	4,19	,933			
Adalet	İlkokul	94	4,49	,640	1,894	,110	-
	Ortaokul	121	4,55	,576			
	Lise	157	4,46	,659			
	Lisans	77	4,30	,701			
	Lisansüstü	6	4,44	,501			
Yardımseverlik	İlkokul	94	4,36	,593	1,463	,212	-
	Ortaokul	121	4,43	,595			
	Lise	157	4,33	,707			
	Lisans	77	4,25	,641			
	Lisansüstü	6	4,00	,961			
Öz denetim	İlkokul	94	4,49	,557	2,769	,027*	b-d
	Ortaokul	121	4,60	,481			
	Lise	157	4,44	,647			
	Lisans	77	4,35	,627			
	Lisansüstü	6	4,13	1,013			
Dostluk	İlkokul	94	4,30	,711	2,052	,086	-
	Ortaokul	121	4,47	,714			
	Lise	157	4,26	,881			
	Lisans	77	4,22	,704			
	Lisansüstü	6	3,91	1,200			

Gruplar: İlkokul: a, Ortaokul: b, Lise: c, Lisans: d, Lisansüstü: e

Öğrencilerin anne eğitim değişkeni Anova testi analizi neticesinde anlamlı değişimler bulgulanmıştır ($p < 0,05$). Anlamlı değişimlerin öz denetim boyutunda olduğu, ortaokul mezunu annelere ait sayısal değerlerin, lisans mezunu annelere ait sayısal değerlerden anlamlı bir şekilde yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo 9).

Tablo 10.

Beden Eğitimi Ve Spor Dersi Değerler Eğitimi Ölçeği Baba Eğitim Değişkeni Anova Analizi

	Baba Eğitim	N	Ort.	Std. Sp	F	P	Fark
Sorumluluk	İlkokul	65	4,36	,543	1,177	,320	-
	Ortaokul	78	4,54	,488			
	Lise	215	4,51	,546			
	Lisans	89	4,47	,597			
	Lisansüstü	8	4,60	,347			
Adalet	İlkokul	65	4,45	,518	,613	,653	-
	Ortaokul	78	4,57	,542			
	Lise	215	4,44	,704			
	Lisans	89	4,44	,666			
	Lisansüstü	8	4,45	,434			
Yardımseverlik	İlkokul	65	4,24	,600	,713	,583	-
	Ortaokul	78	4,42	,558			
	Lise	215	4,34	,701			
	Lisans	89	4,36	,634			
	Lisansüstü	8	4,28	,643			
Öz Denetim	İlkokul	65	4,36	,601	1,070	,371	-
	Ortaokul	78	4,53	,506			
	Lise	215	4,50	,607			
	Lisans	89	4,43	,638			
	Lisansüstü	8	4,43	,526			
Dostluk	İlkokul	65	4,16	,764	,982	,417	-
	Ortaokul	78	4,39	,753			
	Lise	215	4,31	,833			
	Lisans	89	4,37	,698			
	Lisansüstü	8	4,18	,798			

Tablo 10’da göre öğrencilerin baba eğitim değişkeni Anova testi analizi neticesinde anlamlı değişimler bulgulanmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 11.

Beden Eğitimi Ve Spor Dersi Değerler Eğitimi Ölçeği Beden Eğitimi Dersi Dışında Branş Değişkeni Anova Analizi

	Branş	N	Ort.	Std. Sp	F	P	Fark
Sorumluluk	Futbol	61	4,53	,458	,585	,866	-
	Voleybol	75	4,47	,563			
	Tenis	2	4,35	,505			
	Okçuluk	3	4,66	,359			
	Futsal	5	4,74	,255			
	Kickboks	3	4,57	,515			
	Basketbol	28	4,51	,520			
	Satranç	4	4,25	,539			
	Atletizm	4	4,10	,978			
	Badminton	2	4,28	,000			
	Cimnastik	2	5,00	,000			
	Hentbol	2	4,57	,606			
	Yüzme	2	4,78	,303			
	Herhangi bir branşı bulunmayan	262	4,47	,566			
Adalet	Futbol	61	4,34	,728	,879	,576	-
	Voleybol	75	4,48	,627			
	Tenis	2	3,66	,471			
	Okçuluk	3	4,44	,962			
	Futsal	5	4,20	,691			
	Kickboks	3	4,33	,577			
	Basketbol	28	4,40	,637			
	Satranç	4	4,41	,957			
	Badminton	2	4,00	1,414			
	Yüzme	2	5,00	,000			
	Cimnastik	2	5,00	,000			
	Hentbol	2	4,66	,471			
	Atletizm	4	4,50	,793			
	Herhangi bir branşı bulunmayan	262	4,50	,616			
Yardımseverlik	Futbol	61	4,23	,728	1,159	,307	-
	Voleybol	75	4,43	,560			
	Tenis	2	4,00	,000			
	Okçuluk	3	4,20	,813			
	Futsal	5	4,40	,368			
	Kickboks	3	4,16	1,040			
	Basketbol	28	4,17	,686			
	Satranç	4	3,84	,812			
	Badminton	2	3,87	,883			
	Yüzme	2	5,00	,000			
	Cimnastik	2	5,00	,000			
	Hentbol	2	4,56	,618			
	Atletizm	4	4,03	1,022			
	Herhangi bir branşı bulunmayan	262	4,37	,641			

Tablo 11. (Devamı)

Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değerler Eğitimi Ölçeği Beden Eğitimi Dersi Dışında Branş Değişkeni Anova Analizi

Öz Denetim	Futbol	61	4,36	,637	1,025	,425	-
	Voleybol	75	4,51	,543			
	Tenis	2	4,08	,117			
	Okçuluk	3	4,83	,166			
	Futsal	5	4,53	,593			
	Kickboks	3	4,66	,577			
	Basketbol	28	4,28	,696			
	Satranç	4	4,37	,438			
	Badminton	2	4,50	,471			
	Yüzme	2	5,00	,000			
	Cimnastik	2	5,00	,000			
	Hentbol	2	4,58	,589			
	Atletizm	4	4,08	,927			
	Herhangi bir branşı bulunmayan	262	4,50	,591			
Dostluk	Futbol	61	4,30	,814	1,166	,302	-
	Voleybol	75	4,31	,632			
	Tenis	2	3,87	,176			
	Okçuluk	3	3,75	1,250			
	Futsal	5	4,05	,647			
	Kickboks	3	4,41	,629			
	Basketbol	28	4,02	,850			
	Satranç	4	4,00	1,136			
	Badminton	2	3,25	1,767			
	Yüzme	2	5,00	,000			
	Cimnastik	2	5,00	,000			
	Hentbol	2	4,50	,707			
	Atletizm	4	4,31	,554			
	Herhangi bir branşı bulunmayan	262	4,36	,800			

Tablo 11’de görüldüğü gibi öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değerler Eğitimi ölçeği beden eğitimi dersi dışında branş değişkeni Anova analizi neticesinde anlamlı değişimler tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 12

Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değerler Eğitimi Ölçeği Korelasyon Analizi

N =455	1	2	3	4	5
1- Sorumluluk	1				
2- Adalet	,591**	1			
3- Yardımseverlik	,635**	,723**	1		
4- Öz denetim	,686**	,632**	,770**	1	
5- Dostluk	,521**	,503*	,704**	,685**	1

**p<0,01 düzeyinde anlamlı

Beden eğitimi ve spor dersi değerler eğitimi ölçeği alt boyutları arasında yapılan korelasyon analizinin sonuçlarına göre; sorumluluk ile adalet arasında anlamlı, pozitif yönlü ve orta düzeyli ($r=.591$, $p<0.01$), sorumluluk ile yardımseverlik arasında anlamlı, pozitif yönlü ve orta düzeyli ($r=.635$, $p<0.01$), sorumluluk ile öz denetim arasında anlamlı, pozitif yönlü ve orta düzeyli ($r=.686$, $p<0.01$), sorumluluk ile dostluk arasında anlamlı, pozitif yönlü ve orta düzeyli ($r=.521$, $p<0.01$) bir ilişki tespit edilmiştir (Tablo 12). Adalet ile yardımseverlik arasında anlamlı, pozitif yönlü ve yüksek düzeyli ($r=.723$, $p<0.01$), adalet ile öz denetim arasında anlamlı, pozitif yönlü ve orta düzeyli ($r=.632$, $p<0.01$), adalet ile dostluk arasında anlamlı, pozitif yönlü ve orta düzeyli ($r=.503$, $p<0.01$) bir ilişki tespit edilmiştir. Yardımseverlik ile öz denetim arasında anlamlı, pozitif yönlü ve yüksek düzeyli ($r=.770$, $p<0.01$), Yardımseverlik ile dostluk arasında anlamlı, pozitif yönlü ve yüksek düzeyli ($r=.702$, $p<0.01$) bir ilişki tespit edilmiştir. Öz denetim ile dostluk arasında anlamlı, pozitif yönlü ve orta düzeyli ($r=.685$, $p<0.01$) bir ilişki tespit edilmiştir. Ölçek alt boyutları arasında genel anlamda orta-yüksek düzeyli bir ilgileşim tespit edilmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuçlarına ve bu sonuçlar doğrultusunda önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi değer yönelimlerinin incelendiği bu çalışma sonunda, öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değerler Eğitimi ölçeği cinsiyet değişkeni arasından anlamlı değişimler bulgulanmamıştır. Yücekaya (2017) tarafından yapılan çalışmada ortaokul öğrencilerinin değer puanlarına cinsiyetlerine göre yapılan analizler sonucunda, kız öğrencilerin lehine anlamlı farklar olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada, spor kültürü alt boyutu hariç diğer 5 alt boyutta (misafirperverlik, yardımseverlik, hoşgörü, adillik, çalışkanlık, doğal çevreye duyarlılık, sorumluluk) kız öğrencilerin değer puanlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, daha önce Aktaş'ın (2010) yaptığı bir yüksek lisans tez çalışması ve Çalışkur'un çalışmasıyla uyumlu olduğunu göstermektedir. Aktaş'ın çalışmasında, ilköğretim 5. sınıf öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada kız öğrencilerin misafirperverlik, yardımseverlik, hoşgörü, adillik, çalışkanlık, doğal çevreye duyarlılık ve sorumluluk alt boyutlarında erkek öğrencilere göre daha yüksek değer puanlarına sahip oldukları bulunmuştur.

Benzer şekilde, Çalışkur'un (2008) çalışmasında da kız öğrencilerin iç huzur, kendine saygı, mutluluk ve rahat bir yaşam değerleri üzerinde erkek öğrencilere göre daha yüksek puanlar elde ettikleri belirtilmiştir. Ayrıca, Yiğittir'in (2009) yaptığı araştırmada da doğa sevgisi konusunda kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Bu çalışmalar, kız öğrencilerin değer puanlarının genel olarak erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğunu ve belirli değerlerde cinsiyetler arasında farklılıkların bulunduğunu desteklemektedir. Ancak, her araştırmanın kendi örneklemine ve kullanılan ölçme araçlarına özgü olduğunu ve

sonuçların genel geçerlilik açısından dikkatli bir şekilde değerlendirilmesi gerektiğini unutmamak önemlidir.

Bunların yanında Tannehill ve ark. (1993) tarafından yapılan araştırmada erkek katılımcıların aktivitelerde hissettikleri üstünlükten kaynaklı olarak beden eğitimi daha çok sevdiklerini ve bu konuda daha fazla ifade ettiklerini ortaya koymaktadır. Bu sonuç, erkek öğrencilerin beden eğitime olan ilgi ve motivasyonlarının, hissettikleri üstünlükle ilişkili olduğunu göstermektedir. Pulur ve Yazıcı (2011) tarafından yapılan araştırmada, erkek öğrenci katılımcıların tutum puanlarının kız öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Bu sonuç, erkek öğrencilerin beden eğitimi dersine ve spora daha olumlu bir tutum sergilediğini göstermektedir.

Yapılan bu araştırmada öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersi değerleri üzerinde yaş değişkeninin anlamlı bir etkisi olduğu görülmektedir. Analizde Yardımseverlik, Öz denetim ve Dostluk boyutlarında anlamlı değişimler bulunmuştur. Yardımseverlik boyutunda, 15 yaş grubu öğrencilerinin diğer yaş gruplarına göre daha düşük sayısal değerlere sahip olduğu bulunmuştur. Bu, 15 yaş grubundaki öğrencilerin yardımseverlik değerlerini daha az sergilediklerini veya bu konuda daha az farkındalığa sahip olduklarını gösterebilir. Daha yaşlı yaş gruplarındaki öğrencilerin yardımseverlik değerlerini daha yüksek düzeyde sergileme eğiliminde olduğu görülmektedir. Öz denetim boyutunda ise, 17 yaş grubu öğrencilerinin 18 yaş grubu öğrencilerine göre daha düşük sayısal değerlere sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu, 17 yaş grubundaki öğrencilerin öz denetim becerilerinin daha zayıf olduğunu veya daha az gelişmiş olduğunu gösterebilir. Dostluk boyutunda ise, 18 yaş grubu öğrencilerinin diğer yaş gruplarına göre daha yüksek sayısal değerlere sahip olduğu görülmektedir. Bu, 18 yaş grubundaki öğrencilerin dostluk değerlerini daha fazla sergilediklerini veya bu alanda daha güçlü bir farkındalığa sahip olduklarını gösterebilir. Bu bulgular, beden eğitimi ve spor derslerinde değerler eğitiminin yaş gruplarına göre farklılık gösterebileceğini ve bu farklılıklara dikkat edilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu bilgiler, eğitimcilerin programlarını ve yaklaşımlarını belirlerken, öğrencilerin yaş gruplarına özgü ihtiyaçlarını dikkate almalarına yardımcı olabilir. Ayrıca, bu bulgular, değerler eğitimi programlarının farklı yaş gruplarındaki öğrencilere yönelik etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek için

temel oluşturabilir. Işıkgöz ve arkadaşları (2018) tarafından yapılan çalışma, öğrencilerin değer düzeylerinin yaşlarına göre değiştiğini göstermektedir. Milli kültür ve beraberlik boyutunda, 12 ve 13 yaş grubu öğrencilerin 14 yaş grubu öğrencilere göre daha yüksek değer düzeylerine sahip olduğu belirlenmiştir. Bu durum, 12 ve 13 yaş grubundaki öğrencilerin milli kültür ve beraberlik değerlerini daha çok benimsediğini ve bu alanda daha fazla farkındalığa sahip olduğunu göstermektedir. Aynı çalışmada, spor kültürü boyutunda ise 11 yaş grubu öğrencilerinin 14 ve 15 yaş grubu öğrencilere göre daha yüksek değer düzeylerine sahip olduğu bulunmuştur. Bu sonuç, 11 yaş grubundaki öğrencilerin spor kültürüne daha fazla ilgi gösterdiğini ve spor değerlerini daha çok benimsediğini göstermektedir.

Yücekaya (2017) tarafından yapılan araştırma, öğrencilerin yaşlarına göre beden eğitimi ve spor dersine ilişkin değerlerini incelemiştir. Araştırma sonucunda, genel olarak öğrencilerin yaşları ilerledikçe beden eğitimi ve spor dersine ilişkin değer puanlarında düşüş olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, araştırmanın sonucunu destekleyici bir nitelik taşımaktadır. Gürbüz (2011) tarafından yapılan araştırmada, Muğla ilköğretim ikinci kademedede eğitim gören toplam 458 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, 226 kız ve 232 erkek öğrenci yer almaktadır. Araştırmada, katılımcı öğrencilerin yaş düzeylerine göre anlamlı bir farklılık bulunmadığı belirtilmektedir. Öte yandan, Çetin (2007) tarafından yapılan araştırma ortaöğretim kademesindeki öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmada, öğrencilerin yaş düzeylerine göre beden eğitimi ve spora ilişkin tutum değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Söz konusu iki çalışmanın sonuçları arasında farklılık olduğu görülmektedir. Bu durum, farklı örneklemelerin ve farklı çalışma yöntemlerinin kullanıldığı, farklı bölgelerde gerçekleştirilen araştırmalar olduğunu göstermektedir. Araştırmaların sonuçlarındaki farklılıklar, bölgesel veya örnekleme özgü faktörlerden kaynaklanabilir. Her araştırmanın kendi bağlamında değerlendirilmesi ve sonuçların genelleştirilmemesi önemlidir.

Araştırma sonunda öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersi değerleri üzerinde sınıf düzeyi değişkeninin anlamlı bir etkisi olduğu görülmektedir. Analizde dostluk boyutunda anlamlı bir değişim bulunmuştur. Dostluk boyutunda, 9. sınıf

öğrencilerinin 12. sınıf öğrencilerine göre daha düşük sayısal değerlere sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu, 9. sınıf öğrencilerinin dostluk değerlerini daha az sergilediklerini veya bu konuda daha az farkındalığa sahip olduklarını gösterebilir. Daha ileri sınıf düzeylerindeki öğrencilerin ise dostluk değerlerini daha yüksek düzeyde sergileme eğiliminde olduğu görülmektedir. Bu bulgu, sınıf düzeyinin beden eğitimi ve spor dersleri değerler eğitimi üzerindeki etkisini göstermektedir. Dostluk değerlerinin 9. sınıf öğrencileri arasında daha düşük olması, bu sınıf düzeyindeki öğrencilerin sosyal ilişkileri geliştirmek ve dostluk değerlerini benimsemek konusunda daha fazla desteklenmesi gerektiğini göstermektedir. Bu bilgi, eğitimcilerin sınıf düzeylerine göre farklılaştırılmış değerler eğitimi stratejileri geliştirmelerine yardımcı olabilir. Ayrıca, 9. sınıf öğrencileri için sosyal beceri gelişimi ve dostluk ilişkilerini güçlendirmeye yönelik ek destek programları düşünülebilir. Bu şekilde, öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersleri değerlerini daha iyi anlamaları ve uygulamaları teşvik edilebilir. Işıkgöz ve arkadaşları (2018) tarafından yapılan çalışmaya göre, ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin değer düzeyleri sınıf değişkenine bağlı olarak farklılık göstermektedir. Dayanışma ve spor kültürü alt boyutlarında anlamlı değişiklikler tespit edilirken, diğer alt boyutlarda ise değer düzeylerinde anlamlı bir değişim gözlenmemiştir. Yapılan analize göre, dayanışma ve spor kültürü alt boyutlarında 5., 6. ve 7. sınıf öğrencileri ile 8. sınıf öğrencileri arasında anlamlı farklar bulunmuştur. Bu farklar, 5., 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin dayanışma ve spor kültürü alt boyutlarında daha yüksek değer düzeylerine sahip olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin değer düzeylerinin sınıf düzeyleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Yaşla birlikte sınıf düzeyleri arttıkça, öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik değer düzeylerinin düştüğü söylenebilir. Bu bilgiler, beden eğitimi ve spor dersleri programlarının sınıf düzeylerine göre düzenlenmesi ve öğrencilerin yaş gruplarına uygun etkinliklerin planlanması konusunda önemli bir bilgi sağlamaktadır. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor derslerinde değerlere yönelik olarak desteklenmesi, farklı sınıf düzeylerinde de dikkate alınmalıdır. Yücekaya (2017) tarafından yapılan çalışmada da öğrencilerin farklı sınıflarda farklı değerlere sahip olduğunu göstermiştir. Spor kültürü, sağlıklı yaşam, dayanışma, saygı ve milli kültür değerlerindeki farklılıkların sınıf düzeyine bağlı olarak değiştiği

görülmektedir. Ancak, farkındalık değerleri konusunda sınıflar arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Araştırma sonunda öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersi değerleri üzerinde anne eğitim düzeyinin anlamlı bir etkisi olduğu görülmektedir. Analizde öz denetim boyutunda anlamlı bir değişim bulunmuştur. Öz denetim boyutunda, ortaokul mezunu annelere ait sayısal değerlerin lisans mezunu annelere ait sayısal değerlerden anlamlı bir şekilde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu, ortaokul mezunu annelere sahip öğrencilerin öz denetim değerlerini daha yüksek düzeyde sergilediklerini veya bu konuda daha fazla farkındalığa sahip olduklarını gösterebilir. Lisans mezunu annelere sahip öğrencilerin ise öz denetim değerlerini daha düşük düzeyde sergiledikleri sonucuna varılabilir. Diğer yandan, baba eğitim düzeyi değişkeninde anlamlı bir değişim bulgulanmamıştır. Bu, öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersi değerlerinin baba eğitim düzeyine bağlı olarak farklılaşmadığını göstermektedir. Bu bulgular, ebeveynlerin eğitim düzeyinin öğrencilerin değer yönelimleri üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Özellikle anne eğitim düzeyinin öz denetim boyutunda anlamlı bir etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Eğitimciler ve rehberlik birimleri, öğrencilerin değerlerinin oluşumunda aile faktörlerini göz önünde bulundurmalı ve anne eğitim düzeyinin öğrencilerin değerlerine etkisini dikkate almalıdır. Bu bilgiler, ebeveynlerin eğitim düzeyi ve değerler eğitimi arasındaki ilişkiyi daha iyi anlamamıza yardımcı olabilir. Ayrıca, ailelerin değerler eğitimine destek sağlama ve öğrencilerin değerlerini geliştirmelerini teşvik etme konusunda daha bilinçli bir şekilde çalışmalarına yardımcı olabilir. farklı çalışmalarda annelerin eğitim durumu ile öğrencilerin tutum puanları veya spor katılımları arasında çelişkili sonuçlar elde edilmiştir. Güllü'nün (2007) çalışmasında, annelerin eğitim durumuyla tutum ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür. Bulgu ve Akcan'ın (2003) çalışmasında ise spor katılımı ile annelerin eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Koçak ve Hürmeriç'in (2004) araştırmasında da anne eğitim durumu ile beden eğitimi ve spor dersine karşı tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Ancak, Holoğlu'nun (2006) çalışmasında ilköğretim kademesindeki kız öğrenciler arasında anne eğitim durumu ile beden eğitimi dersine karşı tutumlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Ayrıca, Gürbüz'ün (2011)

çalışmasında da tutum ortalama puanları ile annelerin eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu sonuçlar, farklı çalışmalarda farklı bulgular elde edildiğini göstermektedir. Annelerin eğitim durumu ile öğrencilerin tutum veya spor katılımı arasındaki ilişkiyi tam olarak belirlemek için daha fazla araştırma yapılması gerekmektedir. Işıkgöz ve diğerleri (2018) tarafından yapılan çalışmaya göre, sınıf değişkenine göre öğrencilerin değer düzeyleri incelenmiştir. Sonuçlara göre, öğrencilerin dayanışma ve spor kültürü alt boyutlarında sınıf düzeyine bağlı olarak anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Bu demektir ki, öğrencilerin dayanışma ve spor kültürü değerlerinde sınıf değiştikçe farklılık gözlenmiştir. Ayrıca, yaşın artmasıyla birlikte sınıf düzeyinin yükselmesi nedeniyle beden eğitimi ve spor dersine yönelik değer düzeylerinin düştüğü tespit edilmiştir. Bu bulgu, öğrencilerin yaşla birlikte beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarının azaldığını göstermektedir. Bu sonuçlar sadece dayanışma ve spor kültürü alt boyutlarıyla sınırlıdır. Diğer değer alt boyutlarıyla ilgili olarak sınıf değişkenine veya yaşa bağlı anlamlı farklılıklar belirlenmemiştir. Bu durumda, diğer değerlerin sınıf düzeyi veya yaşla ilişkisi hakkında daha fazla araştırma yapılması gerekmektedir.

Araştırma sonunda öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersi Değerler Eğitimi ölçeği alt boyutları arasında çeşitli ilişkiler bulunmuştur. İlişki analizine göre, sorumluluk ile adalet, yardımseverlik, öz denetim ve dostluk arasında anlamlı, pozitif yönlü ilişkiler tespit edilmiştir. Adalet ile yardımseverlik, öz denetim ve dostluk arasında da anlamlı, pozitif yönlü ilişkiler gözlenmiştir. Yardımseverlik ile öz denetim arasında yüksek düzeyli bir ilişki bulunurken, yardımseverlik ile dostluk arasında da yüksek düzeyli bir ilişki tespit edilmiştir. Öz denetim ile dostluk arasında ise orta düzeyli bir ilişki saptanmıştır. Bu bulgular, beden eğitimi ve spor dersi değerler eğitimi alt boyutları arasında genel olarak orta-yüksek düzeyde bir ilişki olduğunu göstermektedir. Öğrenciler arasında sorumluluk, adalet, yardımseverlik, öz denetim ve dostluk değerlerinin birbirleriyle ilişkili olduğu ve bir alt boyutta yüksek değerler sergileyen öğrencilerin diğer alt boyutlarda da yüksek değerler sergileme eğiliminde olduğu görülmektedir. Bu bilgi, değerler eğitimi programlarının alt boyutlar arasındaki ilişkiyi ve bütünlüğü dikkate almasına yardımcı olabilir. Öğrencilerin sadece bir değer üzerinde değil, birçok değer üzerinde eğitilmesi ve desteklenmesi önemlidir. Ayrıca, bu bulgular, öğrencilerin beden eğitimi ve spor derslerinde

değerlerin nasıl birleştirilebileceğini ve uygulanabileceğini anlamak için değerlendirilebilir.

5.2. Öneriler

5.2.1. Öğrencilere yönelik öneriler. Aşağıda öğrencilere yönelik önerilere yer verilmiştir.

- Sorumluluk: Beden eğitimi ve spor derslerinde sorumluluk alma yeteneğini geliştirmek için öğrencilere düzenli olarak katılım, ödevlerin zamanında tamamlanması ve öğretmenlere karşı saygılı davranışlar gibi sorumluluk gerektiren görevler verilebilir. Bu, öğrencilerin kendilerini yönetme becerilerini ve takım çalışmasına katkılarını geliştirmelerine yardımcı olacaktır.
- Adalet: Adalet kavramını beden eğitimi ve spor derslerinde vurgulamak için öğrencilere eşit fırsatlar sağlanmalıdır. Öğrencilerin takım oyunlarında eşit bir şekilde işbirliği yapmaları ve herkesin katılımına değer vermeleri teşvik edilmelidir. Öğretmenler, adaleti sağlamak için katılımcıları dikkatlice izlemeli ve haksızlıkları önlemek için gerekli önlemleri almalıdır.
- Yardımseverlik: Öğrencilerin yardımseverlik becerilerini geliştirmek için beden eğitimi ve spor derslerinde birbirlerine yardım etme kültürü teşvik edilmelidir. Öğrencilere, takım arkadaşlarına destek sağlamak, bilgi ve becerilerini paylaşmak ve birbirlerini motive etmek gibi yardımsever davranışlar sergilemeleri öğütlenmelidir. Bu, öğrencilerin empati becerilerini ve sosyal ilişkilerini güçlendirecektir.
- Öz denetim: Öğrencilerin öz denetim becerilerini geliştirmek için beden eğitimi ve spor derslerinde hedef belirlemeleri teşvik edilmelidir. Öğrencilere kendi ilerlemelerini izlemek ve değerlendirmek için bireysel antrenman programları veya hedefler belirlemeleri önerilebilir. Buna ek olarak, zaman yönetimi ve disiplinli çalışma gibi öz denetim becerilerini destekleyen stratejiler öğrencilere öğretilmelidir.
- Dostluk: Öğrencilerin dostluk ilişkilerini güçlendirmek için beden eğitimi ve spor derslerinde işbirliği ve takım ruhu vurgulanmalıdır. Öğrencilerin

birbirlerine destek olmaları, iletişimi güçlendirmeleri ve başarılarına saygı göstermeleri teşvik edilmelidir.

5.2.2. Öğretmenlere yönelik öneriler. Aşağıda öğretmenlere yönelik önerilere yer verilmiştir.

- Değerlerin entegrasyonu: Beden eğitimi ve spor derslerinde değerlere odaklanmak için öğretmenler, ders planlarına ve müfredatlarına sorumluluk, adalet, yardımseverlik, öz denetim ve dostluk gibi değerleri entegre etmelidir. Bu değerler, ders içeriğinde ve öğrencilere sunulan etkinliklerde vurgulanmalıdır.
- Model olma: Öğretmenler, değer yönelimlerini göstermek için bir model olmalıdır. Öğrencilere, sorumluluk almak, adaletli olmak, yardımsever davranmak, öz denetim becerilerini göstermek ve dostluk ilişkilerini teşvik etmek için örnek olmalıdırlar. Öğrenciler, öğretmenlerin bu değerleri nasıl uyguladığını gözlemleyerek ve taklit ederek daha fazla öğrenme fırsatı bulacaktır.
- Öğrenci merkezli yaklaşım: Beden eğitimi ve spor derslerinde öğrenci merkezli bir yaklaşım benimsemek, öğrencilerin değerleri içselleştirmelerini ve uygulamalarını teşvik eder. Öğretmenler, öğrencilerin fikirlerine değer vererek, onları aktif katılımcılar haline getirerek ve onların değerlerini ifade etmelerine olanak sağlayarak bu yaklaşımı destekleyebilirler.
- Öz değerlendirme: Öğrencilere değer yönelimlerini değerlendirmek için fırsatlar sunulmalıdır. Öğretmenler, öğrencilerin kendilerini değerlendirmeleri için öz değerlendirme araçları sağlayabilir ve geribildirim vererek öğrencilerin değerlendirme sürecine dahil olmalarını teşvik edebilirler. Bu, öğrencilerin değer yönelimlerini fark etmelerine, geliştirmelerine ve sürekli olarak uygulamalarına yardımcı olacaktır.
- İletişim ve işbirliği: Öğretmenler, değerlerin aktarılması ve pekiştirilmesi için öğrencilerle açık ve etkili iletişim kurmalıdır. Ayrıca, işbirliği ve takım çalışması yoluyla öğrencilerin birbirleriyle etkileşimde bulunmalarını sağlamalıdır. Öğretmenler, öğrencilerin değerlere dayalı konuları tartışmalarına, değerlerin önemini anlamalarına ve birbirlerinin değerlerini tanımalarına olanak tanıyan etkileşimli etkinlikler düzenlemelidir.

Beden eğitimi ve spor dersi değer yönelimleri üzerine yapılacak diğer araştırmalar için öneriler:

- Öğrenci algısı ve değer yönelimleri: Lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor derslerindeki sorumluluk, adalet, yardımseverlik, öz denetim ve dostluk değerlerine yönelik algılarını ve benimsemelerini inceleyen bir araştırma yapılabilir. Bu araştırma, öğrencilerin bu değerlere ne derece önem verdiklerini, nasıl uyguladıklarını ve değerlendirme süreçlerine nasıl dahil olduklarını anlamamıza yardımcı olabilir.
- Öğretmen rolü ve değer yönelimleri: Beden eğitimi ve spor derslerindeki öğretmenlerin değer yönelimlerinin öğrenciler üzerindeki etkilerini inceleyen bir araştırma yapılabilir. Bu çalışma, öğretmenlerin değerleri nasıl modellediklerini, öğrencilere nasıl aktardıklarını ve öğrencilerin değerlere olan tepkilerini anlamamıza yardımcı olabilir.
- Değer yönelimlerinin öğrenci motivasyonu üzerindeki etkisi: Beden eğitimi ve spor dersindeki değer yönelimlerinin öğrenci motivasyonunu nasıl etkilediğini araştıran bir çalışma yapılabilir. Bu araştırma, öğrencilerin değerleri içselleştirme düzeylerinin, derslere katılım, çaba gösterme ve başarı düzeyleri üzerindeki etkisini inceleyebilir.
- Değer eğitimi programlarının etkinliği: Okullarda uygulanan değer eğitimi programlarının beden eğitimi ve spor dersindeki değer yönelimlerini nasıl etkilediğini değerlendiren bir araştırma yapılabilir. Bu çalışma, farklı değer eğitimi programlarının öğrencilerin değerleri benimsemelerinde ve uygulamalarında nasıl bir etkiye sahip olduğunu belirlememize yardımcı olabilir.
- Sosyal çevre etkisi ve değer yönelimleri: Beden eğitimi ve spor derslerindeki sosyal çevrenin öğrencilerin değer yönelimleri üzerindeki etkisini inceleyen bir araştırma yapılabilir. Bu çalışma, arkadaş ilişkileri, takım çalışması ve öğretmen-öğrenci etkileşimi gibi faktörlerin öğrencilerin değerleri benimsemelerinde nasıl bir rol oynadığını anlamamıza yardımcı olabilir.

KAYNAKLAR

- Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler eğitimi dergisi*, 6(16), 9-27.
- Akgün, I. B. & İnan, M. (2010). *İlköğretim okulları seçmeli spor etkinlikleri dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi*. Elazığ: TÜBİTAK Yayınları.
- Aktaş N. (2010). *İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler programında verilen değerleri edinme düzeyleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Albouza, Y., Chazaud, P. & Wach, M. (2022). Athletic identity, values and selfregulatory efficacy governing hypercompetitive attitudes. *Psychology of Sport and Exercise*, 8(58), 1-9.
- Algur, H. (2009). Adaylık eğitimi alan öğretmenlerin değer öğretimi etkinlikleri hakkındaki görüşleri. *Amasya İlahiyat Dergisi*, 2(12), 319-356.
- Berkant, H. G., Efendioğlu, A., ve Sürmeli, Z. (2014). Değerler eğitime yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 9(5), 18-96.
- Berkowitz, Marvin W. & Grych H. (2000). Jhon Early character development and education, *Early Education and Development*, 11(1), 59-69.
- Bulgu, N. ve Akcan, F. (2003). Spor aktivitelerine aktif katılım: 15–19 yaş grubundaki öğrenciler üzerine bir çalışma. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 70–74.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

- Canlı, U., ve Günay, M. (2016). Basketbol oynayan erkek çocukların akademik başarılarının bazı değişkenler ile ilişkisi, *Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi*, 2(2), 39-49.
- Cice., Y. ve Özgan, H. (2017). değerler eğitimi uygulamalarının değerlendirilmesi ve geliştirilmesine ilişkin okul çalışma ekibinin görüşleri. *EKEV Akademi Dergisi*, 2(70), 101-120.
- Cihan, N. (2014). Okullarda değerler eğitimi ve Türkiye'deki uygulamaya bir bakış. *Electronic Turkish Studies*, 9(2), 78-96.
- Çağlayan, S. (2007). *Türk eğitim sistemi üzerinde etkili olan felsefi akımlar*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Çalışkan, H., ve Karademir, Ç. (2014). Değer yönelimleri ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(28), 47-68.
- Çalışkur A.Y. (2008). *Üniversite öğrencilerinin yaşam değerleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çankaya, G. (2014). *Çocukların oynadıkları oyunlara göre empati ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çelik, Z. ve Pulur, A. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları. *VAN/YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi. Özel*, 115-121.
- Çengelci, T. (2010). *İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde değerler eğitiminin gerçekleştirilmesine ilişkin bir durum çalışması*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Çetin M (2007). *Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması (Kırşehir il örneği)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Demirci, A.(2008). *İlköğretimde beden eğitimi dersi etkinlikleri*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Dikmen, F. (2014). Ahlak, değerler ve eğitimi. *BEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 167-174.
- Doğan, M. (2018). Ergenlerin değer yönelimleri ve değer yönelimlerinin internet bağımlılığıyla ilişkisinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(10), 263-285.
- Elbir, B., ve Bağcı, C. (2013). Değerler eğitimi üzerine yapılmış lisansüstü düzeyindeki çalışmaların değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 8(1), 1-8.
- Erkol, A. (2015). *Bilecik ilinde bulunan 7-12. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutum ve davranışlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Filiz, Z. (2010). Üniversite öğrencilerinin sosyalleşmesinde spora katılımın değerlendirilmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3), 192-203.
- Gömez, E. A. ve Delgado, A. A. (2011). Sport as a platform Ffor values education. *Faculty of Education*, 6(4), 573-584.
- Güçlü, M. (2015). Türkiye'de değerler eğitimi konusunda yapılan araştırmalar. *Journal of International Social Research*, 8(38), 702-720.
- Güllü, M. (2007). *Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının araştırılması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güngör, E. (1993). *Değerler psikolojisi*. Amsterdam: Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Yayınları

- Gürbüz, A.(2011). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Muğla Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Harvey, S., Kirk, D. & O'Donovan, T. M. (2011). Sport education as a pedagogical application for ethical development in physical education and youth sport. *Sport, Education and Society*, 19(1), 41-62.
- Holoğlu, O. G. (2006). *İlköğretim ikinci kademedeki öğrenim gören kız öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı tutumları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Işıkgöz, M. E., Esentaş, M., ve Işıkgöz, M. (2018). Ortaokul öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine yönelik değer düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Batman il örneği. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(4), 661-676.
- Izgar, G. (2013). *İlköğretim okulu 8. sınıf öğrencilerine uygulanan değerler eğitimi programının demokratik tutum ve davranışlarına etkisi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- İmamoğlu, C. (2011). *Aktif olarak spor yapan ve yapmayan lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutumlarının karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İnal, A. N. (2003). *Beden eğitimi ve spor bilimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- İpekçi, S. (2018). *Altıncı sınıf matematik öğretim programı ile bütünleştirilmiş değerler eğitimi programı tasarısının etkililiğinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kalaycı, Ş. (2018). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. 8.baskı. Ankara: Dinamik Akademi.

- Kan, Ç. (2010). Sosyal bilgiler dersi ve değerler eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 40(187), 138-145.
- Kangalgil, M., Özgül, F., Temel, A., Kural, T., ve Karagöz, Y. (2021). Beden eğitimi ve spor dersi değerler eğitimi ölçeği (besddeö) geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(1), 70-80.
- Karabulut, E. O. (2018). *Beden eğitimi ve spor kavramına genel bakış*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Karaman, E. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi (Erzurum İl Örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Erzincan.
- Kasapoğlu, H. (2013). Okulda değer eğitimi ve hikâyeler. *Milli Eğitim Dergisi*, 43(198), 97-109.
- Kaymakcan, R., ve Meydan, H. (2011). Din kültürü ve ahlak bilgisi programları ve öğretmenlerine göre değerler eğitimi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 9(21), 29-55.
- Keleş, M. ve Yoncalık, O. (2019). Beden eğitimi ve spor dersi ve ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinde değerler eğitimi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(3), 230-237.
- Kenan, S. (2009). Modern eğitimde kaybolan nokta: Değerler eğitimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(1), 259-295.
- Keskin, Y. (2008). *Türkiye’de sosyal bilgiler öğretim programlarında değerler eğitimi: tarihsel gelişim, 1998 ve 2004 öğretim programlarının etkinliğinin araştırılması*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kılıç, A. (2021). *Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilgisinin beden eğitimi ve spor değerlerine etkisi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yozgat Bozok Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yozgat.

- Koçak, S. ve Hürmeriç, I. (2004). *Attitudes of primary school students towards their physical education classes in Turkey*, Antalya: Mirage Park Resort.
- Koh, K. T., Camiré, M., Lim Regina, S. H. & Soon, W. S. (2017). Implementation of a values training program in physical education and sport: a follow-up study. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 22(2), 197-211.
- Kuşdil, M. E., ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerin değer yönelimleri ve Schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(45), 59-80.
- Lickona, T. (1991). *Education for character: how school teach respect and responsibility*, Newyork: Bantam Books.
- Maddi, S.R. (2004). Hardiness: an operationalization of existential courage. *Journal Of Humanistic Psychology*. 44(3), 279-298.
- MEB, (2023). Değerler Eğitimi Yönergesi, Retrieved from https://sehitkoksalkarmil.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/34/21/733650/dosyalar/2015_06/18033100_deerleretmynerges.pdf.
- MEB. (2018). *Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı* (Ortaokul-5-6-7-8), Ankara: MEB Yayınları.
- Memiş, A., ve Gedik, E. G. (2010). Sınıf öğretmenlerinin değer yönelimleri. *Değerler eğitimi dergisi*, 8(20), 123-142.
- Meydan, A. ve Bahçe, A. (2010). Hayat bilgisi öğretiminde değerlerin kazandırılma düzeylerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 20-37.
- Meydan, H. (2014). Okulda Değerler Eğitiminin Yeri Ve Değerler Eğitimi Yaklaşımları Üzerine Bir Değerlendirme. *BEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 93-108.
- Özdenk, S. (2015), *Bireysel ve takım sporuyla uğraşan sporcular ile spor yapmayan bireylerin duygusal zeka ve liderlik özelliklerinin incelenmesi*,

(Yayınlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özdenk, S. (2018). Beden eğitimi ve spor faydaları, önemi ve sınıflandırılması. *Spor Bilimlerinde Akademik Araştırmalar*, 21(38), 77-89.

Özensel, E. (2007). *Lisesi kız ve erkek öğrencilerin değer yargıları ve Türk toplumunun temel toplumsal kurumlarına bakış açıları*. İstanbul: Dem Yayınları.

Power, C. & Kohlberg, L. (2002). *Encyclopedia of education*, New York: Macmillan Press.

Pulur, A. ve Çelik, Z. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları. *Van Yüzüncüyıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1),15-121.

Saçaklı, H. (2013). *Zayıflarken ölmeyin*. İstanbul: Mercek Yayıncılık.

Sağın, A. E. ve Karabulut, Ö. (2019). Beden eğitimi ve spor dersine yönelik ortaokul öğrencilerinin değer düzeylerinin incelenmesi (Bağcılar ilçesi örneği). *International Journal of Mountaineering and Climbing*, 2(2), 27-34.

Sarı, M. (2007). *Demokratik değerlerin kazanımı sürecinde örtük program: düşük ve yüksek “okul yaşam kalitesi”ne sahip iki ilköğretim okulunda nitel bir çalışma*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Saygılı, G., Atay E., Eraslan M. ve Hekim M. (2015). Düzenli olarak spor yapan ve yapmayan öğrencilerin kişilik özellikleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(3), 161-170.

Sevin, H.D. ve Küçük, S. (2016). İş görenlerin rekreasyonel etkinliklere katılım düzeyleri ile çalışma performansları arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik bir araştırma. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 3(1), 24-31.

- Tabachnick, B.G. & Fidell, L.S. (2015). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Tahiroğlu, M., ve Aktepe, V. (2015). Değerler eğitimi yaklaşımlarına göre geliştirilen etkinliklerin demokratik algı ve davranışlar üzerine etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(30), 309-345.
- Tannehill, D. & Zakrajsek, D. (1993). Student attitudes toward physical education: A multicultural study. *Journal of Teaching in Physical Education*, 1(13), 78-84.
- Tavşancıl, E. (2018). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Temel, A., ve Kangalgil, M. (2021). Oyun ve fiziki etkinlikler dersi öğretim programı kazanımlarının gerçekleşmesine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(229), 445-462.
- Topal, Y. (2019). Değerler eğitimi ve on kök değer. *Mavi Atlas*, 7(1), 245-254.
- Ulusoy, K., ve Dilmaç, B. (2014). *Değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Uygun, S. (2013). Değerler eğitimi program tasarımlarının değerlendirilmesi (Antalya örneği). *Mediterranean Journal of Humanities*, 3(2), 263-277.
- Yalar, T., ve Yelken, T. Y. (2011). Değerler eğitiminin iyileştirilmesi ile ilgili öğretmen görüşlerinin belirlenmesi ve bir program modülü örneğinin geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(38), 79-98.
- Yalçın, K. Y., ve Kazak, Ö. O. (2019). *Beden eğitimi ve spor tarihi*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları
- Yalçın, K.Y. (2006). *Yerleşik ve taşınmalı eğitim yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin toplumsallaşmasında Beden Eğitimi ve Sporun önemi Kütahya ili örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitimi'ne genel bir bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 5(19), 499-522.

Yetim, A. (2011). *Sosyoloji ve spor*. Ankara: Berikan Yayınları.

Yıldız, M. ve Uslu, S. (2021). Dövüş sporu yapan milli sporcuların değerlere bakış açısı. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 23(1), 22-36.

Yığittir S. (2009). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 4 ve 5. Sınıf değerlerinin kazanılma düzeyi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yoncalık, O. ve Orhan, R. (2016). Türkiye'deki ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor alışkanlıkları, *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 305-355.

Yücekaya, M. A. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin değerlerinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Zülkadiroğlu, Z. F., Budak, D. B., ve Kozanoğlu, E. (2007). Yetkinlik beklentisinin spor ve fiziksel aktivitedeki önemi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 9-15.

EKLER

EK-1

Sevgili Öğrenciler;

Bu araştırmada beden eğitimi ve spor dersi değerler eğitimi ölçeği kullanılmaktadır. Sorulara vereceğiniz içten ve samimi cevaplar sayesinde akademik çalışmaların gelişmesine vesile olacaksınız. Cevaplarınız sadece bu araştırma için kullanılacak olup başka hiçbir kurum ile paylaşılmayacaktır. Çalışmaya katılımınız tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Destekleriniz için şimdiden çok teşekkür ederim.

Tolga MUTİ
MAKÜ Eğitim Bilimler Enstitüsü
Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

- 1) Cinsiyetiniz:
Erkek () Kız ()
- 2) Sınıfınız:
5 () 6 () 7 () 8 ()
- 3) Lisanslı olarak spor yapıyor musunuz?
Evet () Lütfen branşınızı belirtiniz?..... Hayır ()
- 4) Ailenizdeki çocuk sayısı (siz dâhil) ?
() 1 çocuk () 2 çocuk () 3 çocuk () 4 ve üzeri
- 5) Anne ve babanız hayatta mı?
() İkisi de hayatta () Anne var baba yok () Baba var anne yok
- 6) Annenizin mesleği?
() Ev Hanımı () İşçi () Çiftçi () Esnaf
() Memur () Emekli () Serbest meslek
() Diğer (lütfen belirtiniz).....
- 7) Babanızın mesleği?
() İşçi () Çiftçi () Esnaf
() Memur () Emekli () Serbest meslek
() Diğer (lütfen belirtiniz).....
- 8) Annenizin eğitim durumu?
() Okur-yazar değil () İlkokul mezunu () Ortaokul mezunu
() Lise mezunu () Üniversite mezunu
() Diğer (lütfen belirtiniz).....
- 9) Babanızın eğitim durumu?
() Okur-yazar değil () İlkokul mezunu () Ortaokul mezunu
() Lise mezunu () Üniversite mezunu
() Diğer (lütfen belirtiniz).....
- 10) Ailenizin aylık gelir düzeyi?
() 1300 ve altı () 1301-2000 () 2001- 3000 () 3001 ve üzeri

	Boyut	BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİ DEĞERLER EĞİTİMİ ÖLÇEĞİ	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
			1	2	3	4	5
1	Sorumluluk	Kendi sorumluluklarımı biliyor ve ona göre davranıyorum.					
2		Çevreme ve ülkeme karşı olan sorumluluklarımı biliyorum.					
3		Aileme ve akrabalarım karşı olan sorumluluklarımı biliyorum.					
4		Kendimi ailem için her türlü fedakârlığa hazır hissediyorum.					
5		Aile bireylerimi önemseyerek onlara her zaman değer veriyorum.					
6		Beden eğitimi ve spor dersi ile birlikte tüm derslerde her zaman çok çalışkan olmak istiyorum.					
7		Okul ve toplum kurallarına uymayı tercih ediyorum.					
8	Adalet	Sportif oyun ve yarışmalar için takımları oluştururken eşit davranıyorum.					
9		Beden eğitimi ve spor derslerindeki oyun ve yarışmalarda adil olmaya çalışıyorum.					
10		Sportif oyun ve yarışmalarda rakiplerimin de haklarına saygı duyuyorum.					
11	Yardımseverlik	Beden eğitimi ve spor derslerinde kazanmayı ve kaybetmeyi her zaman paylaşıyorum.					
12		Beden eğitimi ve spor derslerinde kullanılan araç-gereçleri birbirinden ayırmaksızın paylaşmayı tercih ediyorum.					
13		Sportif oyun ve yarışmalarda kendime ve arkadaşlarıma yardımcı olabilecek her türlü bilgiyi paylaşıyorum.					
14		Derslerimize veya okulumuza yeni katılanlara oldukça misafirperver bir şekilde davranmayı tercih ediyorum.					
15		Sportif açıdan benden daha zayıf olan rakiplerime oldukça merhamet gösteriyorum.					
16		Sportif oyun ve yarışmalarda arkadaşlarıma her zaman cömert olmaya özen gösteriyorum.					
17		Beden eğitimi ve spor derslerinde arkadaşlarım ve öğretmenlerimle her türlü işbirliğini yapabiliyorum.					
18		Takım arkadaşlarım için her türlü fedakârlığı yapıyorum.					
19	Öz denetim	Tüm etkinliklerde sözümde durmaya özen gösteriyorum.					
20		Sınıf içi ve okul içi yarışmalarda her zaman arkadaşlarıma bana güvenmelerini istiyorum.					
21		Tüm oyun ve yarışmalarda davranışlarımı kontrol ederek kural dışı davranışlardan kaçınıyorum.					
22		Oyun içerisinde kendi davranışlarımın sorumluluğunu hemen üstleniyorum.					
23		Sportif oyunlarda rakiplerime saygı duyarak kendi takım arkadaşlarıma gibi eşit muamele ediyorum.					
24		Sınıf içerisinde arkadaşlarıma onların bana davranmasını istediğim şekilde davranıyorum.					
25		Takım içerisinde oyunlarda hata yapan arkadaşlarıma tahammül gösteriyorum.					
26	Dostluk	Oyun ve yarışmaları kazandığımız zaman sevinci abartmayıp alçak gönüllü davranıyorum.					
27		Oyun içerisinde elenen arkadaşlarıma teselli ediyorum.					
28		Sportif oyunlarda arkadaşlarıma da başarılı olabilmeleri için onlara yardım ediyorum.					

5'li likert tipindeki ölçekten alınabilecek toplam puan 28 ile 140 arasında değişmektedir. Değer puanları ölçeğe göre derecelendirildiğinde 28 ile 50 puan arası çok olumsuz, 51 ile 73 puan arası olumsuz, 74 ile 96 puan arası orta, 97 ile 118 puan arası olumlu ve 119 puan üzeri çok olumlu değer yargısıdır. Aritmetik ortalama üzerinden 1-1,79 puan arası çok olumsuz, 1,80-2,59 puan arası olumsuz, 2,60-3,39 puan arası orta, 3,40-4,19 puan arası olumlu, 4,20 puan üzeri çok olumlu değer yargılarıdır. Ölçekten alınacak yüksek puanlar, değerler eğitime ilişkin olumlu değer yargılarını ifade etmektedir.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Tolga MUTİ

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Akdeniz Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrenimi : Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri
Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi
Tezli Yüksek Lisans Programı

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : Yalvaç Nene Hatun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Yalvaç/Isparta, Kuyucak Ortaokulu Yalvaç/Isparta, Antik Kent Mesleki ve Teknik
Anadolu Lisesi Yalvaç/Isparta, Yalvaç Necip Fazıl Kısakürek Anadolu Lisesi
Yalvaç/Isparta, Körküler Ortaokulu Yalvaç/Isparta, Serik Özel Eğitim Uygulama
Okulu Serik/Antalya

İletişim

